

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTES
SOCIOLOĢIJAS NODAĻA

**PĀRU IZVĒLE SLĒGT LAULĪBU
DZIMTSARAKSTU NODAĻĀ VAI BAZNĪCĀ**

BAKALaura DARBS

Autors: **Ilona Rute**

Studenta apliecības Nr.: ir10038

Darba vadītāja: M.A. Agita Misāne

RĪGA 2013

ANOTĀCIJA

Bakalaura nosaukums ir "Pāru izvēle slēgt laulību dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā". Darba mērķis ir noskaidrot, kas nosaka pāru izvēli reģistrēt laulību dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā un kā šī izvēle ietekmē pāra uzskatus par laulību un laulību reģistrēšanas vietām.

Pētījuma teorētiskā pieeja balstīta uz motivācijas teoriju, racionālās izvēles teoriju un sociālo grupu un kapitāla ietekmi. Pētījuma metodes ir daļēji strukturētas intervijas ar laulātiem pāriem, ekspertu intervijas un dokumentu analīze.

Pētījuma rezultāti raksturo pāru izvēli, laulības ietekmējošos apstākļus un noteicošos faktorus, izvēloties laulību reģistrēt dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā. Rezultātos atspoguļota arī pāru attieksme pret laulībām vietā, kuru paši neizvēlējās. Rezultāti parāda, kā atšķiras dažādu pāru viedokļi.

Atslēgas vārdi: laulība, dzimtsarakstu nodaļa, baznīca, pāri, izvēle

ABSTRACT

The title of the Bachelor thesis is “Couples choice to contract a marriage into registry office or church”. The aim of the thesis is to explore what determines couples` choice to contract marriage in registry office or in a church and how this choice influences the couple`s opinions on marriage and marriage registration places.

The theoretical part of the thesis is based on Motivation Theory, Rational Choice Theory and the impact of social groups and capital. The research methods are semi-structured interviews with married couples, expert interviews and analysis of documents.

The results of the research characterize the couples` choice, the conditions that have impact on marriage and the determinant of choosing either to register the marriage in the registry office or in the church. The results also indicate the couples` attitude towards in marriage in a place they did not choose themselves. The results demonstrate how various is the point of view of different couples

Key words: marriage, registry office, church, couples, choice

SATURS

IEVADS	5
1.LAULĪBA.....	8
1.1 Regulējošā likumdošana Latvijā.....	8
1.2 Laulība baznīcas un dzimtsarakstu nodaļas skatījumā	9
2. MOTIVĀCIJA.....	11
2.1 A.Maslova vajadzību teorija.....	11
2.2 D. Makklenanda motivācijas teorija.....	13
3. RACIONĀLĀS IZVĒLES TEORIJA	15
4. IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	18
4.1 Sociālo grupu loma.....	18
4.2 Kapitāls.....	19
5. PĒTĪJUMU APSKATS	21
6.METODOLOĢIJA	24
6.1 Daļēji strukturētas intervijas.....	24
6.2 Pētījuma dalībnieku atlase.....	24
6.3 Laukdarba norise	25
6.4 Datu analīzes principi.....	27
6.5 Dokumentu analīze.....	27
7. DATU ANALĪZE UN REZULTĀTI.....	29
7.1 Laulības nozīme.....	29
7.2 Laulību slēgšanas vietas izvēle.....	32
7.3 Attieksme pret organizācijām.....	44
DISKUSIJA	49
SECINĀJUMI	51
PATEICĪBAS.....	53
IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI.....	54
Pielikums	60
1.Pielikums. Interviju vadlīnijas.....	61
2.Pielikums. Intervijas transkripts	63

IEVADS

Laulība ir viens no svarīgākajiem sociālajiem institūtiem sabiedrības ekonomiskajā, demogrāfiskajā un sociālajā aspektā. Reģistrēta laulība nozīmē oficiālas partnerattiecības, tradicionāli un Latvijas Republikā arī juridiski, starp vīrieti un sievieti. Laulāto cilvēku mūža ilgums ir garāks (Zaksa,2013). Laulību var reģistrēt vai nu kādā no dzimtsarakstu nodaļām, vai baznīcā.

Latvijā liela daļa iedzīvotāju bieži oficiāli reģistrētās laulības izvēlas šķirt, bet nākošās attiecības izvēlas neregistrēt vai slēgt jaunu laulību. 2007.gadā tika noslēgtas 15486 laulības jeb 6,8 laulības uz 1000 iedzīvotājiem, bet 2010.gadā noslēgtas 9290 laulības, bet 4,1 laulība uz 1000 iedzīvotājiem. 2007.gadā tika 7403 laulības jeb 3,3 laulības uz 1000 iedzīvotājiem, bet 2010.gadā tika šķirtas 4930 laulības jeb 2,2 laulības uz 1000 iedzīvotājiem. (Seņkāne, 2011) Var novērot, ka reģistrēto laulību skaits samazinās un arī šķirto laulību skaits samazinās, bet joprojām šķirtās laulības ir uz pusi mazāk nekā noslēgtās.

Lai gan kopējā statistika par laulībām, kas reģistrētas dzimtsarakstu nodaļās, tomēr ticams, ka lielākā daļa no noslēgtajām laulībām ir noslēgtas dzimtsarakstu nodaļās, jo ir pieejama novadu statistika, kas par to liecina. Pēdējie dati publicētie dati par attiecību starp dzimtsarakstu nodaļā reģistrētām laulībām un baznīcā, ir pieejami par 2006.gadu, kad 19,6% tika reģistrētas baznīcā, no visām laulībām, kas reģistrētas attiecīgajā gadā. Salīdzinot ar 1996.gadu, kad baznīcā noslēgtās laulības sastādīja 19,4% (Rumpīte, 2007), var secināt, ka 10 gadu laikā būtisku izmaiņu nebija, kas liek domāt, ka arī šobrīd var būt līdzīga attiecības starp dzimtsarakstu nodaļā un baznīcā noslēgtajām laulībām. Piemēram, Lielvārdes novadā 2012.gadā noslēgtas 64 laulības, no tām 20 baznīcā. (Dzene, 2013) Savukārt Kocēnu novadā reģistrētas 20 laulības, no tām 4 baznīcā. (Eglīte, E., 2013) Talsu novadā noslēgtas 146 laulības, bet tikai 20 no tām baznīcā. (Jesineviča, 2013) Rēzeknes novadā noslēgtas 60 laulības, no kurām 17 reģistrētas baznīcā. (Lucatniece,2013) Valmierā reģistrētas 230 laulības, bet tikai 27 no tām baznīcā (Rence, 2013). Šī pilsētu laulības statistika pierāda, ka baznīcā laulājas ievērojami mazāk pāru.

Latvijā juridiski slēgt laulību atļauts septiņās dažādu konfesiju baznīcās un katru gadu šīs konfesijas iesniedz gada pārskatus Latvijas Republikas Tieslietu ministrijā. 2010.gadā baznīcās likumīgi tika noslēgtas 1124 laulības. Visvairāk pāru laulību reģistrējuši laulību evaņģēlisko luterāņu konfesijā, šīs konfesijas baznīcās 2010.gadā noslēdza 745 pāri, bet vismazāk noslēdza vecticībnieku konfesijā, kur tika noslēgtas astoņu pāru laulības, un metodistu, kur laulību noslēdz trīs pāri, kā arī septītās dienas adventistu konfesijā laulību

reģistrējuši 13 pāri (Reliģisko organizāciju pārskats, 2010). 2011.gadā baznīcā reģistrētas 1172 laulības reģistrēto, būtiskas atšķirības novērojamas tikai pareizticīgo konfesijā, kur noslēgtas 321 laulības, kas ir par 50 laulībām vairāk nekā 201.gadā.(Reliģisko organizāciju pārskats, 2011)

Aplūkojot laulību statistiku var secināt, ka baznīcā ievērojami mazāk reģistrē laulības. Aprēķinot par 2010.gadu zināmos datus, izveidojas attiecība 1:8, kas nozīmē, ka uz vienu baznīcā reģistrēto laulību, astoņas tiek reģistrētas pašvaldību dzimtsarakstu nodaļās.

Katrs pāris laulību reģistrēšanas un ceremonijas vietu izvēlas individuāli, to izvēlas pēc dažādiem kritērijiem. Pētījumā autore grib noskaidrot, kāpēc lielākā daļa cilvēku izvēlas laulību reģistrēt dzimtsarakstu nodaļā nevis baznīcā.

Pētījuma mērķis ir noskaidrot, kas nosaka pāru izvēli laulību reģistrēt dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā un kā mainās izpratne par laulību atkarībā no tā, kur reģistrēta laulība.

Pētījuma jautājumi: 1) Kāda pāriem ir laulības nozīme 2) Kādi faktori nosaka laulību vietas izvēli; 3) Kāda ir grupu ietekme, kurās indivīdi atrodas; 4) Kāds ir pāru vērtējums par organizāciju, kurā nav izvēlējušies slēgt laulību.

Pētījuma darba uzdevumi:

- 1) Veikt literatūras analīzi un izveidot pētījuma teorētisko pamatojumu;
- 2) Izvēlēties piemērotas metodes;
- 3) Izdalīt kritērijus un atlasīt piemērotus pētījuma dalībniekus;
- 4) Veikt laukdarbu;
- 5) Veikt iegūto datu analīzi ;
- 6) Izveidot secinājumus un diskusiju.

Pētījuma pieeja ir kvalitatīvā pieeja, jo tā sniedz deskriptīvu skaidrojumu par izvēli un tās ietekmējošajiem faktoriem. Pētījumam autore izvēlējās divas metodes. Pirmā metode ir daļēji strukturētas intervijas ar laulātiem pāriem, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā un baznīcā, un ekspertu intervijas ar dzimtsarakstu nodaļas pārstāvi un baznīcas pārstāvi. Otra metode ir dokumentu analīze: portāla precos.lv lietotāju foruma diskusiju komentāru analīze, kur analizētas tiks dažādas diskusijas, kas saistītas ar laulību vietas lēmuma pieņemšanu vai attieksmi pret laulību slēgšanas vietām.

Pētījumu sastāda trīs nodaļas. Pirmajā nodaļā aplūkota laulību likumdošana un noteikumi laulībām baznīcā, un teorētiskās pieejas- motivācijas teorija, racionālās izvēles teorija. Otrajā nodaļā raksturota pētījuma metodoloģija. Trešajā nodaļā veikta iegūto datu analīze un aprakstīti iegūtie rezultāti.

1.LAULĪBA

Socioloģiskā skatījumā laulība ir oficiāli atzītas partnerattiecības starp pieaugušu sievieti un vīrieti, kas ietver noteiktas tiesības un saistības. (Marshall, 1994: 308) Socioloģiskos pētījumos par laulību industriālajās sabiedrībās parasti tiek ietverti dažādi mērījumi pēc nepieciešamības pētījuma fokusam vai problēmas izpētei. Parasti apskata laulību koeficientu (laulāto pieaugošo īpatsvars pret iedzīvotāju īpatsvaru), varas attiecības laulāto starpā, vardarbību laulāto pāru vidū, laulību šķiršanās faktoros (Jary,D.,Jary,J., 1991: 372).

1.1 Regulējošā likumdošana Latvijā

Lai oficiāli reģistrētu divu cilvēku savienību, nepieciešams izpildīt valsts prasības. Latvijā ir izveidots Civillikums, kas sastāv no šādām četrām nodaļām: ģimenes tiesības, vecāku un bērnu savstarpējās tiesības un pienākumi, radniecība un svainība, aizbildniecība un apgādība. Pirmā nodaļa, ģimenes tiesības skaidro visus noteikumus un tiesības saistībā ar laulību, tās šķiršanu un neesamību un mantiskās attiecības. Laulības likumdošanu nepieciešams apskatīt, lai izskatītu, kas nepieciešams reģistrējot laulību, kādos gadījumos laulība ir spēkā esoša un kādas prasības jāievēro, lai pāris varētu reģistrēt laulību.

Latvijas Civillikums aizliedz laulāties personām, kas nav sasniegušas 18 gadu vecumu (Civillikums,32.pants), izņemot gadījumus, kad viena no personām, kas vēlas laulāties, ir sasniegusi 16 gadu vecumu un tās aizbildņi vai vecāki dod atļauju, ja laulība tiek noslēgta ar pilngadīgu personu(Civillikums,33.pants). Aizliegts laulāties radnieku starpā, viendzimuma pārim(Civillikums,35.pants) un personām, kas jau atrodas reģistrētā laulībā(Civillikums,38.pants).

Dzimtsarakstu nodaļā jāiesniedz pāra iesniegumus par vēlēšanos reģistrēt laulību, personu apliecinoši, derīgi dokumenti, un ja nepieciešams, tad iepriekšējās laulības šķiršanās apliecība vai bijušā laulātā miršanas apliecība, ja persona ir nepilngadīga, tad jāpievieno arī vecāku vai aizbildņa iesniegums ar atļauju. Ja pāris vēlas slēgt laulību pie garīdznieka, tad dzimtsarakstu nodaļā saņem dokumentu, kur ir informācija, ka pāris drīkst laulāties un tad laulājas izvēlētajā baznīcā pēc konfesijas noteikumiem.(LR Tieslietu ministrija; Laulību reģistrācija) Pēc šo dokumentu iesniegšanas, pārim jāslēdz laulība ne ātrāk kā vienu mēnesi un ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc dokumentu iesniegšanas (Civillikums,41.pants). Ja pāris pieder pie ev.-luterāņu, Romas katoļu, pareizticīgo, vecticībnieku, metodistu, baptistu, septītās

dienas adventistu vai Mozus ticīgo (jūdaistu) reliģiskajām organizācijām un pāris vēlas slēgt laulību pie konfesijas garīdznieka, tad laulība nav jāreģistrē dzimtsarakstu nodaļā(Civillikums,51.pants) Ja pāris pieder pie kādas citas konfesijas un vēlas laulāties baznīcā, lai laulība būtu oficiāli reģistrēta, vispirms jānoslēdz kādā no dzimtsarakstu nodaļām un pēc tam to var darīt pie garīdznieka.

No šī gada 1.janvāra stājās spēkā Ministra Kabineta noteikumu grozījumi, tagad pāri var laulāties ne tikai dzimtsarakstu nodaļu vai baznīcu telpās, bet arī ārpus tām, nodrošinot piemērotu vietu, kas ļauj pāriem laulāties, kur vien vēlas. Tāpat grozījumi veikti attiecībā uz rīcībnespējīgiem cilvēkiem. Līdz grozījumiem, laulība, kas tika noslēgta ar rīcībnespējīgu cilvēku, tika nosaukta par spēkā neesošu, bet tagad arī cilvēki, kas atzīti par rīcībnespējīgiem drīkst oficiāli laulāties, ja vien ir saprotams, ka personai šis lēmums nav piespiests.(Munksa, 2013)

LR likumdošana ir labvēlīga laulību reģistrēšanai. Lai oficiāli reģistrētu laulību pietiek ar vienu mēnesi un derīgiem nepieciešamajiem dokumentiem. Arī grozījumi likumos ir labvēlīgāki sociāli atstumtajām grupām, rīcībnespējīgiem cilvēkiem.

1.2 Laulība baznīcas un dzimtsarakstu nodaļas skatījumā

Laulības dzimtsarakstu nodaļā ir valsts piedāvāts pakalpojums, kur tiesiski var reģistrēt laulību, kuru, ievērojot juridiskās prasības, nav sarežģīti izšķirt. Laulību slēgšanas process šajā institūcijā notiek salīdzinoši ātri un viegli. Ja pāris iesniedz visus nepieciešamos dokumentus un abi ir sasnieguši 18 gadu vecumu, tad šī iestāde ir tā, kura ļauj laulību reģistrēt neierobežota skaita laulības. Reģistrējot laulību ir jāsamaksā pieci lati valsts nodeva. (LR Tieslietu ministrija; laulību reģistrācija) Papildus izmaksas noteiktas katrā dzimtsarakstu nodaļā atsevišķi.

Reģistrējot laulību baznīcā, pirmkārt, ir jāievēro visi Civillikuma noteikumi un jābūt derīgiem visiem nepieciešamajiem dokumentiem. Otrkārt, pāris apsolās būt ar otru cilvēku kopā "līdz nāve šķirs" un Dieva priekšā viens otram sola uzticību, kā arī jāpazinās, ka Dieva priekšā slēgtu laulību nevar šķirt. (LV ev.-luteriskā baznīca) Baznīcas laulību nedrīkst šķirt pēc baznīcas noteikumiem, bet juridiski to var izšķirt tikpat viegli un ātri kā dzimtsarakstu nodaļā reģistrētu laulību. Laulības šķiršanas gadījumā visticamāk šie cilvēki otrreiz attiecīgajā konfesijā laulību nevarēs slēgt, bet realitāte tomēr ir pāri, kas laulību reģistrē atkārtoti baznīcā. Pēc baznīcu noteikumiem, ja kādam no pāra pirmā laulība reģistrēta baznīcā un vēlāk

izšķirta, tad otrreiz baznīcā var laulāties, ja šķiršanās iemesls ir bijis laulības pārkāpšana no otra cilvēka puses. (LV ev.-luteriskā baznīca)

Katra konfesija ir saistīta ticību un kalpošanu Dievam. Tomēr katrai konfesijai ir savi mērķi, kā arī noteikumi, lai varētu reģistrēt laulību konkrētajā draudzē. Romas katoļiem ir laulība ir sakraments, kuru var iegūt ievērojot konfesijas prasības. Šajā konfesijā pārim pirms laulībām jādzīvo atsevišķi un jāizvairās no seksuālām attiecībām. Šī baznīca iesaka arī izvairīties no laulībā, kur katrs cilvēks pārstāv savu konfesiju, jo baznīca uzskata, ka atšķirīgi reliģiskie uzskati ir nopietns iemesls ģimenes nesaskaņām (LV Romas Katoļu baznīca; laulības sakraments). Katoļu laulībām jau no vēsturiskiem laikiem laulību sakraments ir vissvarīgākais, kuru nedrīkst neievērot (Yarhouse,2007). Savukārt evaņģēlisko luterāņu baznīcā drīkst laulāties ar citas konfesijas pārstāvjiem, bet vienam no pāra obligāti jābūt luterāņu draudzes loceklim. Jā pāris nav kristīts, tad jāiet Katehēzes kurss, pēc kura pāris vai viens no laulājamiem tiek kristīts un iesvētīts (LV ev.-luteriskā baznīca).

Pareizticīgajiem laulības mērķis ir ģimene, kurā jāaudzina bērnu un kura jāveido tā, lai izveidotu stabilu sabiedrību. Pamatā mīlestība un cieņa, bet ne kaisle. Pareizticīgajiem, ja partneris pārstāv citu konfesiju, ir atļauts laulāties ar luterāņiem, katoļiem un vecticībniekiem, bet tad pareizticīgajam partnerim jāapsola audzināt bērnus pareizticīgo tradīcijās (Pareizticīgo baznīcas mājas lapa)

Varētu domāt, ka baznīcā slēgta laulība ir kristīga laulība un dzimtsarakstu nodaļā tikai tiesiska, bet tomēr tas nav atkarīgs no tā vai laulība reģistrēta baznīcā vai civilā iestādē. Atsevišķi teologi norāda, ka valsts iestādes arī kalpo Dievam, lai nodrošinātu kārtību. Vissvarīgākais laulību reģistrēt cilvēku klātbūtnē, lai citu priekšā zvēretu mīlestību un cieņu. (Plūme, 2009)

Latvijas Kristīgās Akadēmijas pasniedzējs Valters Dolacis uzskata, ka „laulības kā sakraments ir laulība, kurā divi pārtop par vienu”(2005: 1 p.). Tas jāsaprot tā, ka divi cilvēki pārtop par vienu un sevī nes Dieva klātbūtni. Mīlestības ir tas, kas laulībā ir vissvarīgākais, jo cilvēks tiecas pēc intimitātes un pieķeršanās, ka laulībā palīdz līdzās pastāvēt, ja laulība balstīta uz emocionālo pusi, kas ir nesavtīga mīlestība, ja kādreiz pārim rodas problēmas, tad Dievs ir tas, kas palīdz atrisināt konfliktus. (Dolacis, 2005)

2. MOTIVĀCIJA

Motivāciju ir svarīgi aplūkot, jo ar tās palīdzību var noskaidrot cilvēku mudinošos faktoros vai vajadzības, kas mudina slēgt laulību baznīcā vai dzimtsarakstu nodaļā, un kādu nozīmi piešķir laulību vietas izvēlei. V. Reņģe grāmatā „Organizāciju psiholoģija” definē motivāciju šādi: ”Ar vārdu „motivācija” parasti apzīmē cilvēka iekšējos psihiskos spēkus, kuri mudina viņu darboties. Ar motivāciju cieši saistīti tādi jēdzieni kā ”vajadzība”..., saprotot ar iekšējo nepieciešamību, prasību pēc kaut kā, ko var saņemt vai iegūt mijiedarbojoties ar apkārtējo sociālo vai fizisko vidi.” (Reņģe, 2003, 8.-9.lpp)

Mirkļi, kad cilvēkam ir kāda vajadzība vai nepieciešamība, viņu to sasniegt mudina konkrēti motīvi. A.Vorobjovs uzsver, ka psiholoģijā ir 3 motīvu grupas: motīvi, kas saistīti ar darbības saturu vai procesu (iegūt jaunu pieredzi, piedzīvot ko jaunu); motīvi, kas saistīti ar personas sociālo apkārtni (sociālie motīvi- atbildības sajūta, personiskie-tieksme pēc novērtējuma, negatīvie- izvairīšanās no nosodījuma); motīvi, kas saistīti ar personības aktivitāti veicinošo un noteicošo faktoru apzināšanos(apzinātie un neapzinātie motīvi) (Vorebjovs,2002, 198.lpp). Vorobjovs savā grāmatā „Sociālā psiholoģija”(2002) raksta, ka motivācija veic vairākas funkcijas: rosina uzvedību, vada un organizē to, dod tai personisku jēgu un nozīmību. Viņš piemin arī motivācijas tipus kā sasniegumu motivācija, labklājības motivācija, prestiža motivācija un citas, katru cilvēku attiecīgā brīdī motivē citi motīvi. Piemēram, ja cilvēkam dominē labklājības motivācija, tad viņa darbības būs vērstas uz labklājību.

2.1 A.Maslova vajadzību teorija

Maslova vajadzības teorijas pamatā ir cilvēka vajadzību piramīda, kur dažādas vajadzības ir sakārtotas hierarhiski piecos līmeņos. (Reņģe, 2007) Pirmais līmenis jeb pamata līmenis ir fizioloģiskās vajadzības, pie kurām pieder pārtika, apģērbs, miegs, mājoklis. Nākamais līmenis ir vajadzība pēc drošības, kur ietilpst izvairīšanās no briesmām, ciešanām, sāpēm gan fiziskā, gan psiholoģiskā nozīmē. Trešais līmenis ir vajadzība pēc piederības un mīlestības. Katram indivīdam nepieciešams just piederību kādai grupai, kuru var uzrunāt kā „mēs”- ģimene, draugi, tāpat katrs tiecas pēc mīlestības, grib būt mīlēt un tikt mīlēts. Ceturtais līmenis ir vajadzība pēc pašcieņas. Pie šī līmeņa pieder cilvēka tieksšanās pēc sasniegumiem, cieņas, atzinības un pašapliecināšanās. Piektais līmenis jeb visaugstākais līmenis ir vajadzība

pēc pašistenošanās. Šajā līmenī cilvēks tiecas pēc panākumiem, bet novērtējums nav svarīgs, viņš to dara savas pašrealizācijas dēļ. (Reņģe, 2008)

Vēlme vai nepieciešamība laulāties pieder pie vajadzības pēc drošības un vajadzības pēc piederības un mīlestības jeb pie otrā un trešā Maslova piramīdas līmeņa. Vajadzība pēc drošības ir tieksme izvairīties no ciešanām un negatīviem pārdzīvojumiem. (Reņģe, 2007) Laulības sniedz personām attiecību drošību veidojot ģimeni, proti, finansiālā drošība, emocionālā stabilitāte, grūtāk izvairīties no bērnu aprūpes, iegādāto īpašumu godīga sadale laulību šķiršanas gadījumā, ja pāris nav oficiāli salaulāts, tad izšķīroties grūti pierādīt, kurš iegādājās kādu no īpašumiem. Vajadzība pēc piederības un mīlestības ir visvairāk saistīta ar izvēli oficiāli laulāties, jo tā ir tieksme būt piederīgam un mīlētam. (Reņģe, 2007)

Maslovs saka, ka cilvēks ir būtne, kas nekad nebūs līdz galam apmierināts, bet ja arī būs, tad ne uz ilgu laiku, jo cilvēkam nepārtraukti rodas jaunas vēlēšanās. Cilvēks ir apmierināts tikai vairāk vai mazāk, bet ne pilnībā, līdz ar to viņam rodas jaunas vajadzības un vēlēšanās, kas seko viena otrai. (Мацлоу, 2001). Tas notiek arī attiecības, jo gribas stabilas un drošas attiecības, tikai katrs pats savu motīvu vadīts pieņem lēmumu. Cilvēki izdala prioritātes, vispirms plāns nopirkt māju, tad apprecēties, bērni utt., tikai katram secība un vēlēšanās atšķiras.

Mīlestība ir viens no motīviem, kāpēc vispār oficiāli reģistrēt laulību, tāpēc svarīgi ir arī uzzināt vai un kā šis motīvs ietekmē izvēlēties laulāties dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā. Cilvēki tiecas pēc mīlestības, jo vēlas būt piederīgi, izjust mīlestību un prieku, un dāvāt to arī otram cilvēkam. Mīloši cilvēki ir atvērti viens pret otru un dalās noslēpumos. (Мацлоу, 2001).

Secinu, ka Maslova teorija nepieciešamību reģistrēt laulību un vietas izvēli skaidro ar to, ka indivīdam ir dažādu līmeņu vajadzības, kuras ir hierarhiski pakārtotas viena otrai. Kad cilvēks sasniedz viena līmeņa vajadzības, viņš tiecas pēc nākamajām un viņa vēlēšanas aug, nepietiek ar primārajām lietām. Laulību reģistrēšana ietilpst pie vajadzībās pēc drošības, oficiāli reģistrētas laulības ir drošākas un stabilākas, nekā neregistrētas. Laulību reģistrēšana un tās vietas izvēle ietilps pie vajadzības pēc piederības un mīlestības, jo slēdzot laulību pāris kļūst oficiālie piederīgie viens otra ģimenei un draugiem, kā arī slēdzot laulību baznīcā, cilvēki, kas iepriekš nav bijuši aktīvi draudzes locekļi, kļūst piederīgi konkrētai konfesijai.

2.2 D. Makklenanda motivācijas teorija

Deivids Makklenands savu motivācijas teoriju līdzīgi kā Maslovs attiecina un vajadzībām. Savā teorijā viņš izvirza 3 galvenās cilvēka vajadzības- vajadzība pēc sasniegumiem, vajadzība pēc varas, vajadzība pēc attiecībām ar citiem. Atšķirībā no Maslova teorijas Makklenanda teorijā vajadzības nav hierarhiski sakārtotas pa līmeņiem, bet izveidojas cilvēka dzīves laikā un ir atkarīgas no apkārtējās vides un pieredzes.(Reņģe, 2007)

Vajadzība pēc attiecībām jeb piesaistīšanās motīvs iedalās seksuālajā un iekāres motīvā un vajadzība pēc attiecībām, jo indivīdam ir bailes palikt vienam. Šo vajadzību cilvēks tiecas īstenot, lai justos gan fiziski, gan psiholoģiski labi. Tie, kuriem ir intīmākas attiecības, ir priecīgāki, mierīgāki un atvērtāki, bet tiem, kuriem trūkst saikne ar grupām vai citiem cilvēkiem, biežāk ir jācīnās ar stresu (McClelland, 1985).

Vēlēšanās oficiāli reģistrēt laulību ir sava veida tieksme pēc varas, jo oficiāli reģistrētās attiecības vienam pār otru ir lielāka vara, jo otram cilvēkam ir laulātais partneris, kā arī otra ģimenē iegūst lielāku cieņu, tiesības un varu. Maklellands raksta, ka biežāk vajadzība pēc varas izpaužas starp dzimumiem, vīriešiem un sievietēm atšķirīgi. Vīrieši biežāk vēlas iegūt varu, tās izpausmes atšķiras arī no sociālajām šķirām. (McClelland,1985). Varas izpausmes attiecībās var izpausties izvēloties, kur laulāties, pārliecināt otru par savu izvēli. Piemēram, pakļaujas vājākais, kad viens vēlas laulāties baznīcā, bet otrs nē, jo nav reliģiozs, tad pastāv iespēja, ka tam, kuram lielāka vara pārliecina otru.

Laulība un tās saistošās darbības pieder pie vajadzības pēc attiecībām. Šeit dominē vajadzība pēc piederības grupai, harmoniskas attiecības. (Reņģe, „b.g.”) Piemēram, pastāv iespēja, ja vienai personai vai abiem pārī apkārtējie cilvēki ir precējušies un bieži diskutē par lietām, kas saistītas ar laulību kļūst kā vajadzība salaulāties. Tāpat arī par laulību vietu, ja draugi un ģimene laulājusies baznīcā, tad pastāv iespēja, ka pāris rīkosies kā apkārtējie cilvēki.

Kopsavilkumā par motivāciju:

„Motivācija vienmēr ir ierosmju komplekss: vajadzības, motīvi, ideāli, mērķi, vērtību orientācijas utt.” (Vorobjovs, 2002, 200.lpp). Visbiežāk cilvēka motivācija ir vajadzība pēc kaut kā, tāpēc arī iepriekš tika aplūkotas motivācijas teorijas, kas saistītas ar vajadzībām. Pastāv bioloģiskās vajadzībās, kuras nepieciešamas indivīda eksistencei, un sociālās

vajadzības, tās var būt materiālas un garīgas, tās ir attiecības ar cilvēkiem, mīlestība, darbs un citas lietas. Tāpat izšķir zemākā līmeņa vajadzība un augstākā līmeņa vajadzības. Pie zemākā līmeņa vajadzībām pieder bioloģiskās vajadzības, bet pie augstākā līmeņa dzīves jēgas vajadzība, vajadzība būt personībai, estētiskās vajadzības (Vorobjovs, 2002).

Katru izvēli vada dažādi motīvi, tāpēc pētot indivīdu uzvedību ir vērts aplūkot arī motivāciju, lai noskaidrotu, kas nosaka cilvēka izvēli. Motivācija ir tā, kas rada vajadzību pēc dažādām lietām, motivācijas teorija palīdzēs izskaidrot, kas radīja nepieciešamību slēgt laulību un kāda motivācija bija izvēlēties konkrēto laulību vietu.

3. RACIONĀLĀS IZVĒLES TEORIJA

Racionālās izvēles teorija ir viena no centrālajām teorijām sociālajās zinātnēs. Cilvēka rīcība ir aprēķināta un individuāla. Racionālās izvēles teorētiķi apgalvo, ka gluži tāpat kā ekonomikas teorijā aplūko ražošanu, izplatīšanu, preču patēriņu un pakalpojumu organizētību caur naudu, tāpat racionālās izvēles teorijā pēc šiem principiem var pētīt cilvēka mijiedarbību, kur laiks, informācija, novērtējums un prestižs ir apmaiņas resursi. (Crossman, „n.d.”)

Cilvēka dzīvē nepārtraukti ir jāpieņem dažādi lēmumi un, pieņemot kādu lēmumu, parasti ir vairākas izvēles. Cilvēks visbiežāk savu izvēli, viņaprāt, pieņem racionāli. Būt racionālam nozīmē, ka cilvēkam piemīt analītiska spēja izskaitļot izmaksu un iegūto labumu attiecību. Indivīds izanalizē dažādas izvēles un vēlāk izvēlas to, kas sniedz vislabākos labumus vai izvēli, kas prasa vismaz izmaksu, gan fizisku, gan materiālu, gan emocionālu. (White&Klein, 2002)

R.Starka un V.Beinbridža grāmatā „Reliģijas teorija (*A Theory of religion*)” autori uzsver cilvēku apzinātu un izvērtētu izvēli, pieņemot kādu lēmumu. Šī teorija paredz, ka indivīds ir ieinteresēts maksimizēt savus ieguvumus ar pēc iespējas mazākiem zaudējumiem. Šajā teorijā dominē trīs elementu ķēde: labumi (*rewards*), izmaksas (*costs*), kompensatori (*compensator*). Labumi ir tas viss, ko cilvēks grib iegūt un ir gatavs par to maksāt. Izmaksas ir līdzekļi vai zaudējumi, no kuriem indivīdam jāšķiras, lai iegūtu labumu. Izmaksas ir arī viss no kā cilvēks grib izvairīties. Kompensatori ir labumu aizvietotāji, ja ir kāda abstrakta lieta, ko nevar iegūt, tad tiek piedāvāta alternatīva. (Stark&Bainbridge, 1987)

Visa pamatā ir apmaiņa, indivīdi izvērtē informāciju un mēģina iegūt sev nepieciešamos labumus ar pēc iespējas mazākām izmaksām. Šādā situācijā vara ir apmaiņa jeb veids kādā cilvēks kontrolē savu apmaiņu. Tomēr vara ir sadalīta nevienmērīgi- citiem vairāk varas, citiem mazāk, tiem, kam vara ir vairāk, tie arī var iegūt vairāk labumus (stark&bainbridge, 1987). Apmāiņas process reti ir sadalīts pēc vienādām varas pozīcijām, jo racionāls cilvēks ir gatavs izdot pēc iespējas mazāk izmaksas. Apmāiņas gadījumā, kad pastāv monopola situācija, ir grūti samazināt izmaksas, jo tās nosaka viens cilvēks, bet ja ir oligopols, tad ir viegli manipulēt ar izmaksām, jo pastāv konkurence un dažādas alternatīvas. (Scott, 2007)

Racionālās teorijas pamatnoteikums ir, ka ikviena cilvēks vai ģimene ir racionāla, pieņemot lēmumu. Pastāv šādi pieņēmumi, pieņemot racionālu lēmumu:

- Pieņemot lēmumus un citas darbībās, ģimenes tiecas pēc iespējami lielākiem ieguvumiem, ar mazākām izmaksām
- Ģimenes aprēķina ieguvumus un zaudējumus, un jau iepriekš aplūko alternatīvas izvēles
- Ja ieguvumi pārsniedz iecerēto, tie nākotnē būs mazāk vērtīgāki (Zimmeman, 2001, 303 p.)

Viens no Stārka un Beinbridža apgalvojumiem ir, ka labumi un izmaksas ir papildinošas, proti, labumi, kas ir zaudēti vai no cilvēki ir atteikušies, pārvēršas izmaksās, bet izmaksas, no kurām cilvēks izvairījies, par labumiem. Lai iegūtu labu, cilvēkam jāakceptē izmaksas. Bieži ir tā, ka cilvēks vienu lietu grib vairāk nekā citu, piemēram, ja B lietu apmaina pret A lietu, tas nozīmē, ka A lieta ir daudz vērtīgāka. Šādos gadījumos darbojas pagalvojums, ka izmaksas, no kurām cilvēks izvairījies, vairāk ir kā ieguvums, bet zaudētais labums netiek uztverts kā izmaksa, ja kāda cita lieta kārota vairāk. (Stark&Bainbridge, 1987 : 28 p.)

Sociālās dzīves pamatvienība ir indivīda rīcība. Lai izskaidrotu sociālos institūtus un sociālo apmaiņu, ir jāparāda kā tie rodas indivīda darbības un interakcijas rezultātā. Sabiedrības pamatā ir individuāla rīcība. Šo procesu racionālās izvēles teorijā sauc par metodoloģisko individuālismu. (Scott, 2007)

Sarežģītās situācijās, novērtējot ieguvumus izvēloties, indivīdam var būt jāizvēlas no diviem salīdzināšanas līmeņiem. Pirmais ir salīdzināšana (*Comparison level*), kas ir citiem tavā pozīcijā ir un cik labi tu pret viņiem izturies, otrais (*comparison level for alternatives*) ir salīdzināšana ar tiem, kas ir ārpus tavas pozīcijas, bet situācijās, kad ir alternatīva vai izvēle. Piemēram, vīrs pieņemot lēmumu šķirt laulību pirmajā salīdzināšanas līmeni, viņš salīdzina, ko no laulības iegūst citi vīri, ko viņš pazīst, bet otrajā līmenī, viņš salīdzina ieguvumus, ko iegūtu, ja izšķirots un būtu neprecējies (White&Klein, 2002).

Tiek izšķirti specifiski kompensatori un vispārēji kompensatori. Specifiski kompensatori ir tie, kas aizstāj konkrētu labumu. Vispārēji kompensatori ir bieži sastopami, vispārēji un var aizstāt vairākus labumus. Reliģija ir saistīta ar vispārējiem kompensatoriem.

Reliģijā šie kompensatori saistās ar pārdabiskiem skaidrojumiem. Piemēram, cilvēki grib nonākt paradīzē, bet šādu labumu nav iespējams iegūt, tad viņi izvēlas iegūt reliģisko pieredzi un šādā veidā uzskatīt, ka nonāks paradīzē (Stark&Bainbridge, 1987). Saistot ar pētījumu, reģistrēt laulību baznīcā ir vispārējs kompensators, jo pāris tic, ka šādi laulība būs noturīga mūžīgi un Dievs palīdzēs visās situācijās.

Saskaņā ar racionālās izvēles teoriju, indivīdi ir mērķtiecīgi un orientēti uz mērķi, ko virza personīgās vēlmes un vajadzības. Tiklīdz indivīdam nav iespējas iegūt visas lietas, ko viņš vēlas, viņam jāpieņem izvēle, kas saistīta ar savu mērķi, tikai tā jau ir alternatīva izvēle un izmaksas. Indivīds aprēķina alternatīvo izvēļu izmaksas un ieguvumus un pieņem lēmumu, kas sniedz vislielāko labumu (Crossman, form:about.com). Pieņemot lēmumu, indivīds hierarhiski pakārto priekšrocības un vēlamos labumus. Lai racionāli pieņemtu lēmumu, jāizanalizē situācija, jāatrod labākais veids kā pēc iespējas vieglāk maksimizēt savus ieguvumus, izvērtējot alternatīvās, jānosaka robežos atkarībā no vēlmēm, jāparedz katras izvēles izmaksas, kas ir iepriekš zināmas. (Turner, 1991 :354 p.)

Labumi jeb ieguvumi attiecībā uz ģimeni ir saistīti ar ģimenes labklājību. Labumi var ietvert sociālo novērtējumu, cieņu, prestižu, gandarījumu bez saistītām izmaksām, fizioloģiskās drošības lietas, naudu un pakalpojumus, dažāda veida drošību (Zimmeman, 2001: 304)

Kopumā autore secina, ka racionālās izvēles teorija paredz, ka racionāls indivīds vienmēr izvēlēsies to, kur ieguvumi būs vairāk vai tikpat, ja izvēlētos līdzīgu labumu, bet izmaksas pēc iespējas zemākas. Pie izmaksām pieder nauda, laiks, zināšanas. Saskaņā ar šo teoriju cilvēki tiecas samazināt izmaksas. Vietas izvēle nosaka laika un finansiālās izmaksas. Kā arī pastāv iespēja, ka vispārējiem kompensatoriem, kas saistīti ar reliģiju, var būt noteicoši faktori, tiem indivīdiem, kas laulību slēdz baznīcā.

4. IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Bieži, pieņemot dažādus lēmumus, cilvēkus ietekmē apkārtējie cilvēki jeb tuvākās indivīda sociālās grupas, piemēram, ģimene, draugi un citas grupas, kurās ir ciešas attiecības ar grupas locekļiem. Teorētiski grupu loma jāapskata tāpēc, ka var būt situācijas, ka pāris, iespējams neapzināti, izvēlas laulāties baznīcā vai dzimtsarakstu nodaļā, jo lielākā daļa pazīstamo cilvēku tā dara un uzskata par labāku un prestižāku iespēju. Iepriekšējās nodaļās tika noskaidrots, ka indivīds tiecas pēc piederības un attiecībām, līdz ar to sociālajām grupām un apkārtējiem cilvēkiem ir liela ietekme uz cilvēkiem, pieņemot lēmumus un izdarot izvēles.

4.1 Sociālo grupu loma

Cilvēki mēdz sevi pielīdzināt grupai un vērtē sevi no tās viedokļa. Sabiedrībā pastāv referentās grupas, ar kurām indivīds sevi identificē, pieņemot katru lēmumu salīdzina ar saistošās grupas viedokli. Indivīda referentā grupa var būt jebkura sociālā grupa, ar kuru indivīds salīdzina attieksmes un uzvedību, ne vienmēr indivīds ir šīs grupas dalībnieks. Referentā grupa ir tā, ar kuru indivīds psiholoģiski identificējas, tas arī parādā, kāpēc var atšķirties viedoklis no grupas, kurā indivīds ir dalībnieks, jo viņš pauž vērtības, ko aizstāv cita sociālā grupa, kurai viņš gribētu piederēt (Paula, 2011). Piemēram, indivīds nav reliģiozs, bet ir redzējis kādas konfesijas laulību baznīcā un vēlas arī laulāties baznīcā, jo tas iespaidīgāk un prestižāk, viņaprāt.

Grupas galvenā iezīme ir grupas normas, kuras ietver attieksmi, uzvedību un uztveri, ko veido grupas locekļi. Normas bieži ir izšķirošās grupas izdzīvošanai vai panākumiem. Piederīgajai grupai ir izstrādātas normas, kuras visi ievēro, lai neveidotos konflikti, kā arī grupa ir kā atbalsts, lai pieņemtu lēmumu (Baron & Norbert, 2003: 7 p.).

Dažādās sociālās grupās pastāv dažādas sociālās lomas un apkārtējie no katras grupas sagaida konkrētu uzvedību un rīcību. Sociālās lomas var būt formālas un neformālas (Baron & Norbert, 2003 :7 p.). Piemēram, ja ģimene un draugi netic Dievam, tad visticamāk būs pret laulībām baznīcā, pāris var ietekmēties no tā. Gadījumos, kad satiekas divi cilvēki, no kuriem viens ir kādas draudzes loceklis, bet otrs nav un negrib būt, tad reliģiozajam cilvēkam pastāv risks, ka draudzes locekļi viņu nesapratīs, ja laulību noslēgs dzimtsarakstu nodaļā nevis baznīcā.

Cilvēki grupās var rīkoties individuāli, bet darbības var tikt veiktas arī kolektīvi, sadalot darbus vai vienojoties par labāko risinājumu. Atrodoties kādā grupā, cilvēki respektē grupas viedokli un daļēji no tā iespaidojas. (Vorobjovs, 2002)

Bieži nopietnus lēmumus cilvēki pieņem grupās, piemēram, ģimene, žūrija, komanda. Psiholoģiskās publikācijas un eksperimenti pierāda, ka citu cilvēku klātbūtne ietekmē lēmumu, jo ir novērojamas atšķirības starp grupā pieņemtu un individuāli pieņemtu lēmumu. Cilvēki bieži atkarībā no situācijas maina viedokli, bieži ietekmējas un pakļaujas grupa viedokli, bet individuāli izsaka savu viedokli. (Ambrus, Greiner & Pathark, 2009)

Kopumā apkārtējās sociālās grupas ir tās, kas var ietekmēt, pieņemot dažādus lēmumus, sevišķi, ja indivīds jūtas piederīgs šai grupai un ja sakrīt uzskati un vērtības.

4.2 Kapitāls

Franču sociologs Pjērs Burdjē (Pierre Bourdieu) savās publikācijās kā svarīgu jēdzienu izceļ terminu „kapitāls”, ar to saprotot sabiedrības un indivīda materiālo stāvokli, sociālos statusu, vērtības, zināšanas. Kapitāls ir resurss, kas dod iespēju saglabāt savu statusu starp dažādām sociālajām grupām. Dažādi kapitāla veidi raksturo sociālo grupu atšķirības, nosaka vienas grupas pārkumu un privilēģijas pār citām. (Bourdieu, 1994) Pastāv uzskats, ka laulības dzimtsarakstu nodaļā ir konveijera sistēma ”Zagsā - ne par ko! Liekas bezpersoniski un kā konvejerī!”, “Esmu bijusi neskaitāmās kāzās, vienu varu teikt droši, Rīgas zagsos, īpaši vasaras mēnešos, tiešām ir kā konvejerī”,¹ kur katram pārim atvēlēta īsa ceremonija, bet baznīcā laulības ir ievērojamas un luksusa pakalpojums, tas ir arī dārgāks. Pēc kapitāla teorijas sanāk, ka tiem, kam lielāks kapitāls, lielākas iespējas un vēlēšanās laulāties baznīcā.

Kapitāli izskaidro sociālos procesus, aģentu piederību un indivīdu savstarpējās attiecības. Burdjē raksta, ka sabiedrībā grupas ar augstāku ekonomisko stāvokli, nepārtraukti tiecas pēc varas ar kapitālu palīdzību. Kapitāli ir veids kā aprakstīt sociālā statusa varu. Kapitāli nosaka sociālās piederības privilēģijas- jo augstāk vērtēts kapitāls, jo indivīds ieņem augstāku sociālo pozīciju. (Bourdieu, 1994) Laulību vietas izvēlē kapitāls var būt viens no faktoriem, kas ietekmē šo izvēli, tāpēc ir svarīgi aplūkot kapitālu teoriju.

Sabiedrībā dominē trīs kapitāla veidi- ekonomiskais, kultūras, un sociālais. Aktuāli ir arī simboliskais kapitāls un cilvēkkapitāls. Ekonomiskais kapitāls ir tāds, kas ir tieši un tūlītēji

¹ Citāti no como.lv diskusiju foruma

pārvēršams naudā un kurš var tikt institucionalizēts īpašumu tiesību veidos. Kultūras kapitāls tā sākuma nozīmē ir sociālā izcelsme, var tikt pārvērsts ekonomikas kapitālā un var būt institucionalizēts izglītības kvalifikācijas veidos. Sociālais kapitāls veido sociālos pienākumus, sadarbību, kas pie noteiktiem apstākļiem var tikt pārvērsts ekonomiskajā kapitālā un var tikt institucionalizēts aristokrātijas īpašumtiesības veidos. Kapitāli ir savā starpā konvertējami saskaņā ar Burdjē teoriju (Bourdieu, 1986). Piemēram, pārim, kuram ir liels ekonomiskais kapitāls, ir iespējas rīkot lielas un iespaidīgas laulību svinības, kas kļūst par simbolisko kapitālu, šādi kapitāliem savā starpā konvertējoties.

Sociālais kapitāls veido sociālos tīklus. Sociālais kapitāls ir tas, kas rada drošības sajūtu, sniedz atbalstu un izsaka viedokli, lai palīdzētu pieņemt lēmumu. Cilvēki, kas tīklojas ir pārliecinātāki par saviem lēmumiem. Sociālos tīklus veido gan formālās, gan neformālās grupas. Cilvēki caur sociālajiem tīkliem uzzina dažādu informāciju, lai tad, kad būtu jāpieņem lēmums, būtu dažādas pieredzes ko izvērtēt. Sociālais kapitāls parasti veidojas no kopīgām interesēm, līdzīga izglītības līmeņa un kopīgiem uzskatiem. Ar katru grupu, ar kuru indivīds tīklojas, ir kas kopīgs. (Zīverte, Austers, Zilinska, 2002)

Jānis Buholcs (2013: 45 lpp) savā disertācijas darbā raksta, ka sociālais kapitāls ir balstīts uz abpusējības normām un starppersonu uzticēšanos, un ka normas var indivīdu ierobežot rīkoties tā, kā labāk kolektīvam. Dažādas normas nodrošina indivīdu savstarpējo mijiedarbību. Piemēram, pārim kontaktējas, ar kādu sociālo grupu, ar kuru viedoklis nesakrīt, tad ievērojot normas un savstarpējo solidaritāti viens otram nenorādīs, ka pieņemts nepareizs lēmums, lai nebojātu kolektīva attiecības.

Dažādi kapitāli veido indivīda tēlu un varu sabiedrībā. Ar kapitālu palīdzību cilvēki mēģina mainīt savu statusu uz augstāku, lai gūtu lielāku prestižu un varu. Parasti cilvēki mijiedarbojas ar cilvēkiem, kuriem ir līdzīgi kapitāli. Pēc autores domām, cilvēka kultūras kapitāls ir tas, kas ietekmē dažādu cilvēku uztveri izvēloties. Ja cilvēkam lielāka pieredze un vairāk zināšanu par vietām, kur un kā reģistrēt laulību, viņš argumentēti spēs pamatot savu izvēli, ar konkrētiem argumentiem.

5. PĒTĪJUMU APSKATS

Iepriekš veiktus pētījumus ir svarīgi aplūkot, lai analizētu, ko pētnieki saistībā ar laulībām uzskata par svarīgu, kāds ir pētījumu fokuss, kādi ir galvenie rezultāti un kas kopīgs vai atšķirīgs citiem pētījumiem ar šo pētījumu. Latvijā līdz šim konkrēti par laulībām pētījumi ir veikti ļoti maz, biežāk tiek aplūkota statistika par noslēgtajām un šķirtajām laulībām.

Pētījums par laulības nozīmi jauniešiem

2011.gada 23.februārī žurnālā Ģimenes problēmu žurnālā (*Journal of Family issues*) publicēja pētījumu ar nosaukumu "Laulība ir kas vairāk kā būt kopā: Laulības nozīme Jauniešiem. (*"Marriage Is More Than Being Together": The Meaning of Marriage for Young Adults*)". Pētījuma autori ir Marija Kefalas no Svētā Jāzepa Universitātes, Franks Furstenbergs un Laura Napalitano no Pensilvānijas Universitātes un Patriks Karss no Rutgera Unversitātes.

Šobrīd neregistrētas attiecības ir populāras un cilvēki arvien biežāk laulājas vēlu vai nelaulājas vispār. Pētījums tika veikts, lai noskaidrotu, kā jauni cilvēki konstruē savas attiecības, ko viņi gaida no attiecībām, ko domā par laulību un kā viņi ar to saista savu nākotni. Pētnieki izdalīja divas grupas: laulību naturālisti (*marriage naturalist*) un laulību plānotāji (*marriage planner*), lai noskaidrotu, ko katra grupa domā par saistībām un attiecību būtību, ko pētnieki sauc par laulību mentalitāti. Laulību naturālisti ir tie, kas laulību reģistrē salīdzinoši agri kā senči, bet laulību plānotāji ir tie, kas sastādījuši dažādus mērķis un laulības iepļānojuši, pēc konkrētu mērķu sasniegšanas.

Pētījumam izmantota kvalitatīvā pieeja. Tika veiktas 424 padziļinātās intervijas ar jauniem cilvēkiem vecumā no 21 līdz 38 gadiem, kas sociālekonomiski, pēc rases un etniskās piederības pārstāv dažādas grupas.

Pētnieki atklāja, ka laulību naturālisti sastādīja 18 % no kopējās izlases. Šī grupa pārēja uz pieaugušo dzīvo notiek agri un laulībās stājas ātrāk, kā tas notika iepriekšējās paaudzēs. Iemesli agrīnai laulībai ir gatavība attiecību nākamajam solim un finansiālā neatkarība, lai kopā veidotu savu māsaimniecību. Laulību naturālisti parasti dzīvo teritoriāli mazos reģionos. Laulību plānotāji parasti ir ar augstāku izglītību un vispirms vēlas pilnveidoties un pašapliecinātos, lai attiecības pārvērstu laulībā. Laulību plānotāji ir izveidojuši attiecības, bet uzskata, ka katram jāsasniedz savi mērķi un jāgūst panākumi, kā arī neatzīst laulību bērnu dēļ, jo arī neprecēts pāris var audzināt bērnus.

Pētījums par laulībām ar kādu ārpus savas sociālās grupas

2006.gada 2.februārī Sage datubāzē tika publicēts pētījums ar nosaukumu "Apprecēt kādu ārpus savas grupas (*Marrying Someone from an Outside Group*)" (Ruey-ming Tsay; Li-hsueh Wu, 2006). Pētījumā fokusā ir Taivānas laulību robežu šķērsošanas analīze.

Laulībām ar cilvēku ārpus savas grupas sociologi pievērsuši uzmanību, jo tas palielina risku attiecību nestabilitāti un konfliktus sagaidāmajam pārim, tomēr liela daļa cilvēki izvēlas partneri ārpus savas grupas. Homogāmie indikatori ir tie, kas veido sociālo stratifikāciju un neizslēdz no sociālās grupas. Savukārt, pētījuma fokusā ir heterogāmas laulības, kur galvenās atšķirības cilvēkiem ir vecums, izglītība/sasniegumi, sociālā izcelsme un etniskā piederība, šie ir galvenie laulību robežas šķērsošanas iemesli.

Pētnieki izvirzīja 7 hipotēzes, kuras pārbaudīja ar atkarīgajiem un neatkarīgajiem mainīgajiem. Hipotēzes balstījās uz izglītības, vecuma, sociālās izcelsmes un etniskās izcelsmes atšķirībām, jo šī populārie robežu šķērsošanas iemesli. Piemēri hipotēzēm, vīrietis vai sieviete ar augstāko izglītību visdrīzāk izvēlēsies partneri ar tādu pašu izglītības līmeni vai augstāku; vecums pozitīvi ietekmē heterogāmas laulības. Analīzē dominēja mainīgie par respondentu personisko raksturojumu, ģimenes izcelsmi, urbanizāciju un mainīgie, kas saistīti ar laulību.

Pētījums par laulību, dzimstības un pozitīvu bērnu un vecāku attiecību faktoriem

2004.gadā Latvijas Republikas Labklājības ministrijas Bērnu ģimenes lietu sekretariāts publicējis pētījumu, ko veikuši centrs pret vardarbību "Dardedze" pētnieki. Pētījuma autores ir Sandra Sebre, Laura Ļebedeva, Ilze Trapenciēre.

Pētījuma uzsvars ir uz dzimstību un vecāku un bērnu attiecībām. Saistībā ar laulībām atklājas interesanta tendence - samazinoties oficiāli reģistrētajām laulībām, samazinājies arī valsts dzimstības koeficients. Viens no pētījuma mērķiem ir arī noskaidrot apstākļus, kas veicina vai kavē iedzīvotāju vēlmi dzīvot reģistrētā laulībā un audzināt bērnus.

Pētījuma empīriskā daļa sastāda gan intervijas, gan aptaujas. Kopā tika veiktas 24 padziļinātās intervijas ar 12 pāriem, katru atsevišķi, kas ir atšķirīgi pēc sociālekonomiskajiem apstākļiem, kā arī ar atšķirīgu bērnu skaitu. Aptauju veica dažādam grupām: pamatskolas

skolēniem, pamatskolas skolēnu vecākiem, pirmsskolas vecuma bērniem, pieaugušajiem bez bērniem un augstskolu studentiem. Kopā aptaujā piedalījās 1988 respondenti.

Aptauju rezultāti parādīja, ka cilvēki, kas nav laulājušies, uzskata, ka laulība jāslēdz, lai veidotu ģimeni vai lai apliecinātu savu mīlestību. Negatīvi novērtēja laulības slēgšanu materiālo iemeslu vai vecāku spiediena dēļ. Būtiskas atšķirības starp sievietes un vīriešu viedokli neatklājās. Pētnieces secināja, ka atšķirīgi uzskati ir laulībā dzīvojošajiem un kopdzīvē dzīvojošajiem, tie, kas nav laulājušies vairāk atzīmēja, ka mīlēt un būt kopā var būt arī bez laulības. Intervijās trūka padziļināta viedokļa no pāriem, ko katram nozīmē laulība un kāpēc nepieciešamas laulāties. Tāpat aprakstīti faktori par vardarbības sekām uz ģimeni un bērniem, un kādi faktori ietekmē vecāku un bērnu attiecības.

Pētījums par laulību šķiršanu, laulību noturību un dzimstības veicinošo faktoru analīze

Latvijas Ģimenes terapeitu biedrība 2005.gadā veica pētījumu, ko pasūtīja Latvijas Republikas Bērnu un ģimenes lietas ministrija (vairs neeksistē). Pētījuma autori ir Guna Berga, Inta Tiltiņa, Ilona Buša, Sandis Dūselis. Pētījuma nepieciešamība līdzīga kā iepriekšējam analizētajam pētījumam, uzsvars likts, ka ģimene ir sabiedrības vērtība un dzimstība samazinās tāpat kā oficiāli reģistrētās laulības. Šajā pētījuma parādās klāt laulības šķiršanās un laulības noturības analīze, jo palielinājās šķirto laulību skaits.

Pētījuma metodika atšķiras no iepriekšējā, šajā pētījumā izmantota aptauja trīs dažādām iedzīvotāju grupām: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 60 gadiem, praktizējoši psihologi un psihoterapeiti, psihologu un psihoterapeitu bijušie klienti. Aptaujā respondentiem jautāja uzskatus par bērniem, laulībām, abortiem, demogrāfisko situāciju, par palīdzības iespējām, par pasākumiem, kas būtu noderīgi kopdzīvei, intīmo attiecību novērtējums.

Uzskati par laulībām nav mainījušies, tie ir tādi kā iepriekšējā pētījumā, gan sievietes, gan vīrieši laulību saista ar ģimeniskām vērtībām. Tomēr atšķirības starp sievietes un vīriešu viedokļiem par laulībām atklājās. Sievietes vairāk uzsver mīlestības lomu, materiālo stabilitāti un juridiski sakārtot attiecības, bet vīrieši vairāk, ka laulība ierobežo personisko brīvību. Respondenti visvairāk atzīst, ka bērni ir dzimtas turpinājums un dzīves jēga, bet vismazāk pozitīvi novērtē, ka būtu gatavi ģimenē pieņemt audzubērnu. Sievietes biežāk nekā vīrieši uzskata, ka bērni ir pārāk liela atbildība. Liels uzsvars laulībā ir intimitāte, jo tā ir augstāka, jo labākas attiecības.

6.METODOLOĢIJA

Pētījumam izvēlēsies kvalitatīvo pieeju, lai pētītu pāru izvēli laulāties baznīcā vai dzimtsarakstu nodaļā, jo šī pieeja ļauj padziļināti izpētīt konkrētus faktoros un motīvus slēgt laulību vienā vai otrā vietā, kā arī sniedz paskaidrojumu. Kvalitatīvā pieeja pētot ģimenes jautājumus un attiecības ir populārāka un piemērotāka. Kvalitatīvie dati var pavērt dažādas nianses un atklājumus, ko ar kvantitatīvajiem datiem nebūtu iespējams uzzināt. Plašāka pētījuma ietvaros kvalitatīvos datus varētu papildināt ar kvantitatīvajiem, piemēram, aptauju, bet tādā gadījumā būtu grūti nošķirt laulātos no nelaulātajiem. Iegūtā informācija no intervijām tiks papildināta ar dokumentu analīzi, kas pieejam tiešsaistes vidē.

6.1 Daļēji strukturētas intervijas

Šajā pētījumā izmantošu daļēji strukturētas intervijas, jo nav nepieciešams visiem dalībniekiem uzdot vienādus jautājumus bez nobīdes, intervijas gaitā var rasties interesantas nianses un papildjautājumi. Pirms intervijām ir izveidotas interviju vadlīnijas, kur ir atzīmēti galvenie jautājumu bloki, kas izriet no teorijas (Bryman, Teevan, 2005: 184). Intervija jāveido kā saruna, tomēr pētniekam jāatceras, ka viņš uzdod jautājumus, bet dalībnieks sniedz plašas un atklātas atbildes. Daļēji strukturēto interviju laikā jautājumu secība nav svarīga, ja dalībnieks pats sāk runāt par kādu jautājumu, kas ir paredzēts tālākā intervijas gaitā, tad var iet uz priekšu un atkal atgriezties pie jautājuma (Ievads pētniecībā, 2011).

Šajā pētījumā tiks veiktas astoņas daļēji strukturētas intervijas ar astoņiem laulātiem pāriem: ar četriem pāriem, kas laulājušies kādā no Latvijas Republikas pašvaldības dzimtsarakstu nodaļām, un četriem pāriem, kas laulājušies kādā no septiņām konfesijām, kurām pēc Latvijas likumdošanas ir atļauts tiesiski reģistrēt pāru laulību. Pētījumā tiks veiktas arī divas ekspertu intervijas ar vienas pašvaldības dzimtsarakstu nodaļas pārstāvi, un vienu baznīcas pārstāvi, lai noskaidrotu viņu viedokli par pāru izvēli attiecībā uz laulības reģistrēšanas vietu. Desmit intervijas ir pietiekams skaits kvalitatīvam pētījumam (Ievads pētniecībā, 2011), un iegūtā informācija analīzē tiks papildināta ar dokumentu analīzi.

6.2 Pētījuma dalībnieku atlase

Dalībnieku atlases mērķis ir atrast tādus pētījuma dalībniekus, kas sniegtu pēc iespējas plašāku un skaidrāku izprati par to, kāpēc pāri izvēlas laulāties vienā vai otrā vietā. Svarīgi, lai pāris oficiāli būtu reģistrējis savu laulību dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā. Respondenti

atrasti ar sniega bumbas metodi caur sociālajiem tīkliem, meklējot pārus, kuri laulājušies vienā vai otrā vietā. Šī ir mērķtiecīga izlase, jo respondenti atlasīti pārdomāti (Ievads pētniecībā, 2011, 107 lpp). Vissvarīgākie kritēriji ir, lai pāris būtu laulājies kādā no dzimtsarakstu nodaļām vai baznīcām un lai pāris laulībā nebūtu ilgāk kā desmit gadu, lai vēl spilgti varētu atcerēties izvēles izdarīšanu. Pastāv arī tādas savienības, kur laulība reģistrēta, gan dzimtsarakstu nodaļā, lai iegūtu tiesisku statusu, gan reliģiskā organizācijā, lai svētītu savas ticības un Dieva priekšā. Šādus pārus neizvēlējos, jo, pirmkārt, visticamāk, savā draudzē laulību slēdz, jo ir stipra pārliecība par savu reliģisko organizāciju, otrkārt, pētījuma mērķis ir noskaidrot, kāpēc cilvēki izvēlas vai neizvēlas laulāties vienā vai otrā vietā.

Eksperti no organizācijām ir tie cilvēki, kuri ikdienā pieņem pārus, kas ir izlēmuši reģistrēt laulību konkrētajā organizācijā. Dzimtsarakstu nodaļas pārstāvis būs no mazpilsētas pašvaldībās, bet baznīcas pārstāvis būs no evaņģēliski luteriskās draudzes pārstāvis.

6.3 Laukdarba norise

Visi pētījuma dalībnieki tika iepazīstināti ar pētījuma mērķi un jautājumiem, tika arī paskaidrots, ka pētījuma rezultāti būs pieejami un netiks plaši publicēti. Informantiem tika jautāts, vai viņi vēlas palikt anonīmi, vai arī nav iebildumi atstāt īstos vārdus. Lielākā daļa intervijas tikai ierakstītas, iepriekš pārliecinoties vai respondenti ir ar mieru. Autore apliecinā, ka godprātīgi interpretēs un citēs dalībnieku teikto. Tiem respondentiem, kuriem bija iebildumi, ka viņu vārdi parādīsies pētījumā, vārdi tika mainīti, lai saglabātu konfidencialitāti un pētnieka ētiku. Dalībniekiem tika piedāvāts pētījuma noslēgumā saņemt rezultātus, ja ir interese.

Intervijas ar pāriem, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā

Pirmā intervija ar Ina, kurai ir 28 gadi, un vīru Viktors, kuram ir 31 gads. Inai ir vidējā izglītība un šobrīd ir mājsaimniece, bet Viktoram ir pamata izglītība un strādā rūpnīcā. Pāris laulājās pirms četriem gadiem. Intervija notika caur programmas skype video zvanu, jo pāris dzīvo Īrijā, bet laulība reģistrēta Latvijā.

Otrā intervija ar Maija, kurai ir 22 gadi, un Agris, kuram ir 26 gadi. Abiem ir vidējā profesionālā izglītība. Maija strādā par klientu menedžeri, bet Agris par šoferi. Pāris salaulājās pērnā gada augustā, šobrīd laulībā ir astoņus mēnešus. Intervija notika pāra dzīvesvietā.

Trešā intervija ar Ilzi, kurai ir 26 gadi, un Artūru, kuram ir 27 gadi. Ilzei ir vidējā izglītība un strādā veikalā par datoroperatori. Artūram ir vidējā izglītība un strādā mežniecībā. Pāris laulībā dzīvo divus gadus un piecus mēnešus. Intervija notika kafejnīcā.

Ceturtnā intervija notika ar Ieva, kurai ir 27 gadi, un Žanis, kuram ir 31 gads. Ievai ir augstākā izglītība un strādā par skolotāju. Žanim ir vidējā izglītība un strādā celtniecībā. Pāris laulībā dzīvo četrus gadus. Intervija notika pāra dzīvesvietā.

Intervijas ar pāriem, kas laulājušies baznīcā

Piektā intervija notika ar Ingu, kurai ir 31 gads, un Aivars, kuram ir 32 gadi. Laulājās katoļu baznīcā Abiem ir augstākā izglītība. Inga brīvprātīgā baznīcā un māsasmeitene un Andris strādā loģistikas uzņēmumā. Pāris laulībā dzīvo sešus gadus. Intervija notika kafejnīcā.

Sestā intervija notika ar Līgu, kurai ir 24 gadi, un Jāni, kuram ir 30 gadi. Līga šobrīd studē augstskolā un audzina bērnu. Jānim ir augstākā izglītība un strādā pats savā uzņēmumā. Laulību slēdza Septītās Dienas Adventistu konfesijā. Laulībā pāris dzīvo divus gadus un astoņus mēnešus. Intervija notika pāra dzīvesvietā.

Septītā intervija notika ar Kristīni, kurai ir 34 gadi, un Āri, kuram ir 36 gadi. Kristīnei ir augstākā izglītība un strādā bankā. Ārim ir vidējā profesionālā izglītība un strādā tirdzniecībā. Pāris laulājās evaņģēliski luteriskajā baznīcā un laulībā dzīvo septiņus gadus. Intervija notika pāra dzīvesvietā, šī bija vienīga intervija, kas notika daļās- vispirms ar sievu, tad ar vīru, jo vīrs ir aizņemts un papildus pamatdarbam labo velosipēdus, saruna ar viņu notika paralēli darbam.

Astotā intervija notika ar Annu, 25 gadi, un Pēteri, 27 gadi. Abiem ir vidējā profesionālā izglītība. Anna ir pārdevēja, bet Pēteris ir apsargs. Pāris laulājies evaņģēliski luteriskajā baznīcā divus gadus.

Visas intervijas notika līdz 30 minūtēm. Visi pāri savās atbildēs bija lakoniskas, bieži aizdomājās un brīžiem bija grūtības atbildēt uz jautājumiem. Savās atbildēs pāri bija vienprātīgi, par visu teica "mēs", reti izskanēja "es", izsakot viedokli. Traucēja viena otra klātbūtne, jo uzmanīgi klausījās, lai neviens nepasaka neko „nepareizu” vai lieku.

Ekspertu intervijas

Devītā intervija notika ar Cēsu novada pašvaldības dzimtsarakstu nodaļas vadītāju. Viņa ir pilnībā atbildīga par nodaļu, kā arī vada laulību ceremonijas. Intervija notika ekspertes darba vietā, ieraksts vairākas reizes bija jāpārtrauc dzimtsarakstu nodaļas apmeklētāju dēļ.

Desmitā intervija notika ar Āraišu evaņģēliski luteriskās baznīcas mācītāju. Intervija notika draudzes telpās. Intervija bija salīdzinoši īsa un netika ierakstīta, jo bija problēmas ar tehniku.

6.4 Datu analīzes principi

Interviju analīzes principi balstās uz pētījuma izvirzītajiem pētnieciskajiem jautājumiem. Katrs pētnieciskais jautājums ir kā kategorija, kur vēlāk tika izmantota atvērtā kodēšana un tikai kodētas visas nozīmīgās frāzes, kas saistītas ar katru kategoriju. Tā kā pētījumam svarīgas ir noskaidrot ir vai nav atšķirtības viedokļos atkarībā no tā, kur pāris reģistrējis laulību, tad tika paralēli tikai atzīmētas pāru kopīgās un atšķirīgās iezīmes.

Pētījumā izmantota datos pamatotā analīzes metode, ar atvērto kodēšanu, kur tika kodēti visi nozīmīgie vārdi un frāzes, kas raksturo katru pētāmo jautājumu. Šī analīzes metode ir piemērota, lai iegūtos datus varētu salīdzināt un pārbaudīt ar teorētiskajām atziņām. Papildus intervijām izmantota dokumentu analīze, kas ir šai analīzes metodei ir piemērota un vēlama. Iegūtie kodi tika sadalīti kategorijas, kas sakrīta ar pētāmajiem jautājumiem, tad iegūtā informācija analizēta, bet zem kategorijām, kur bija nepieciešams tika izveidotas apakš kategorijas. (Bela, [ppt] „b.g”)

6.5 Dokumentu analīze

Dokumenti ir gan privāti, gan publiski, tie var būt dienasgrāmatas, vēstules, regulas, akti un citi dokumenti. Dokumentu analīzes problēma ir tā, ka nozīme ir pētnieka improvizācija un nav zināms cik informācija ir reprezentatīva. (Bela [ppt] „b.g”)

Dokumentu analīze ir kvalitatīvā metode, ar kuras palīdzību analizē neliela daudzuma informāciju, kas ir publiska vai pieejama. Diskusijas portālu forumos un komentāri ir publiski pieejami. Šī metode ļauj noskaidrot, kādos jautājumos, saistībā ar laulībām, cilvēki izvēlas uzzināt citu pieredzi un kādu nostāju dažādos laulību jautājumos pauž portālu lietotāji,

Pētniece izvēlējās analizēt Portālu precos.lv un cosmo.lv forumos pieejamās diskusijas un komentārus pie portāla rakstiem par pieredzi un uzskatiem par laulību vietas izvēli. Kopā tika analizēti četrus rakstu komentāri un trīs diskusijas portālā precos.lv un 3 diskusijas portālā cosmo.lv. Šos portālus izmanto cilvēki, kas gatavojas laulāties vai jau ir laulājušies, līdz ar to šāda dokumenta analīze papildina intervijās iegūto informāciju. Analīzes daļa citāti no diskusijām rakstīti gramatiski pareizi (ar garumzīmēm un mīkstinājumiem), kā arī cita autors ir lietotājvārds portālā un komentāra pievienošanas datums.

Visa datu analīze balstās uz izvirzītajiem pētnieciskajiem jautājumiem. Vispirms portālu komentāri tika sadalīti attiecīgi pie katra pētnieciskā jautājuma un tad pārskatīti un atsevišķi salikti tie, kuri paskaidro izvēli. Iegūtā informācija tika analizēta ar intervijās iegūtajiem rezultātiem, analizēts vai portālu lietotāju viedoklis ir līdzīgs interviju dalībniekiem, vai krasi atšķiras.

7. DATU ANALĪZE UN REZULTĀTI

Pētījuma analīzes veidota saskaņā ar pētījuma jautājumiem. Vispirms autore analizē, ko pāriem nozīmē laulība, kā tās nozīme atšķiras baznīcā precētiem pāriem no dzimtsarakstu nodaļā laulātiem pāriem. Tālāk autore pievēršas laulību vietas izvēlei, kur un kāpēc laulājās, kas ietekmēja lēmumu. Nodaļas noslēgumā autore analizē, kā pāri vērtē organizāciju, kur paši laulību neslēdz un kāpēc neizvēlējās alternatīvu. Iegūtā informācija papildināta ar ekspertu intervijās iegūto informāciju un dokumentu analīzi, www.precos.lv un www.cosmo.lv lietotāju viedokli un attieksmi par laulību reģistrācijas vietu.

7.1 Laulības nozīme

Iemesli, kāpēc cilvēki laulājas, atšķiras arī laulību reģistrēšanas iemesli un tās nozīme katram individuāli. Katram pārim tika uzdoti jautājumi par iemesliem, kāpēc laulājās, ko laulība nozīmē un kas laulībā ir vissvarīgākais. No interviju iegūtajiem rezultātiem izriet, ka pamatā intervētie pāri ir laulājušies mīlestības dēļ. Pastāv arī atšķirība starp baznīcā laulātiem pāriem un dzimtsarakstu nodaļā laulātiem pāriem. Tie, kas laulājās baznīcā, uzsver, ka gribēja apliecināt Dieva priekšā savu mīlestību, bet tie, kas dzimtsarakstu nodaļā uzsver, ka laulība ir apliecinājums, kur oficiāli otrs cilvēks kļūst par partneri.

”Daudzi uzskata, ka laulības ir tāda padarīšana ar papīriem, protams, arī, bet laulības nozīme ir dziļāka, kas saistīta ar garīgāku izpratni, kuras pamatā ir mīlestība, kuru abi partneri vēlas Dieva priekšā savienot ar mūžības saitēm.” (Līga, 24 gadi, adventistu baznīca)

”...Tas nav tāpēc, ka man ir jāprecas, tas vairāk ir tas, ka mēs gribam absolūt viens otram, ka mēs nepārkāpsim to, ko mēs solam Dieva priekšā.” (Kristīne, 34 gadi, ev. Luterāņu baznīca)

”Laulība jau vairāk laikam ir apliecinājums tam, tā kā paraksts un zvērests, ka tas vienkārši draudzēties, bet būt kopā viens ar otru. Tu otram cilvēkam esi pilnībā otra puse un ka tu esi atbildīgs par otru, savā veidā tas ir arī atbildība.” (Maija, 22 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

Pāri, kuri laulājušies baznīcā, laulībai piešķir garīgu nozīmi. Viņi uzskata, ka tas, kas absolūts Dieva priekšā ir jāpilda un laulība būs spēcīga. Autore saskata saistību ar racionālās

izvēles teorijas vispārējiem kompensatoriem, pāri vēlas iegūt harmonisku un ilgstošu laulību, tāpēc dodas uz baznīcu un izvēlas laulāties tur, lai būtu garantija, ka laulība būs mūžīga.

Interesants fakts atklājās intervijās ar dzimtsarakstu nodaļas pāriem, kur divi vīrieši atzina, ka, viņuprāt, izmaiņas pēc laulībām ir gredzens pirkstā, bet pašas laulības izklaides pasākums, jo mīlestība un pieķeršanās var būt arī bez laulības, abiem šiem pāriem laulības bija kā netieša savstarpēja vienošanās, kurai sekoja bildinājums. Šiem vīriešiem laulība ir vairāk kā formalitāte. Viņi nesaredz arī izmaiņas pēc laulībā. Laulības ceremonijai tiek piešķirta izklaidējoša nozīme, bet ne garīga. Šādu attieksmi no jaunajiem vīriešiem varētu skaidrot ar to, ka viņi ir gados jauni un nesaskata izmaiņas atkarībā no tā vai pāris ir laulāts vai dzīvo kopā neregistrētās attiecībās.

”Viens lieks gredzens pirkstā un ekstra pasākums.” (Vikotrs, 31 gads, dzimtsarakstu nodaļa)

Vīrieši, kas laulājās baznīcā, uzsvēra to, ka laulājās, jo bija atraduši savas liktenīgās sievietes un bija pārliecināti, ka grib būt kopā ar sievieti, ko Dievs izvēlējies viņiem. Savas pārliecības dēļ, ka sieviete ir liktenīgā, visi vīrieši, kas nebija iesvētīti, bija gatavi iet kristīgās mācības, lai būtu tiesīgi laulāties baznīcā.

„Es jau viņu pēc vien mēneša pazīšanās bildināju, jo jutu kā tā ir īstā sieviete, ar kuru gribu pavadīt visu savu atlikušo dzīvi kopā, ar kuru būt priekos un bēdās, ar kuru veidot ģimeni un vienmēr iziet sabiedrībā, kura atbalstīs mani un kuru es atbalstīšu.” (Āris, 36 gadi, ev.luterāņu baznīca)

Savukārt, runājot par to, kas laulībā ir vissvarīgākais, visi pāri bija līdzīgās domās, ka nepieciešama satiecība, uzticība, nepārtraukti jākopj sava mīlestība un savstarpēja cieņa vienam pret otru. Saskaņā ar Maslova vajadzības teoriju, nepieciešamība slēgt laulību rodas, lai izjustu cieņu un justos mīlēts, tā ir viena no cilvēka dzīves vajadzībām.

Pāri, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā, uzsvēra, ka laulībai liela nozīme ir veidojot ģimeni, jo ir diezgan tradicionāli domājuši, un uzskata, ka vispirms divi cilvēki oficiāli slēdz savas attiecības, lai pēc tam veidotu ģimeni. Divi no četriem intervētajiem pāriem, kad laulājās, gaidīja bērnu. Vienam pārim vēl joprojām nav bērnu, bet viens pāris neilgu laiku pēc kāzām veidoja ģimenes pieaugumu. Visi šie pāri atzina, ka viņiem ir svarīgi, lai bērns piedzimtu vienotā ģimenē, bet nenosoda tos, kas veido ģimeni neregistrētās attiecībās.

”Nu tas laikam vairāk ir no senčiem nācis, ka tas ir pienākums katrai ģimenei, ka tu no sākuma apprecies un tad tu vari veidot tālāk ģimeni. Es domāju, ka tas ir vairāk vecāku un audzināšanas dēļ, ka tam gredzenam ir jābūt, lai būtu tālāk ģimene.”
(Maija, 22 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

Viens no astoņiem pāriem izcēlās ar to, ka viņi, runājot par laulību, uzsvēra stabilitāti, gan emocionālo, gan materiālo, jo laulājoties šis pāris gaidīja bērnu, kas arī bija par iemeslu, lai bērns nepiedzimtu ārļaulībā, bet gan vienota ģimenē.

”Pieteicās bērniņš, tas bija tas galvenais iemesls, gribējām, lai bērns piedzimst laulībā un zem viena uzvārda. Ja nepieteiktos bērniņš, visticamāk, būtu vēl turpinājuši dzīvot kopdzīvē.” (Ilze, 27 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

Analizējot portāla precos.lv sadaļu pāru laulību pieredzi, kur izveidots atvērto jautājumu bloks par sagatavošanos procesu, atklājās, ka arī šīs vietnes lietotāji laulību reģistrējuši, lai apliecinātu savu mīlestību. Liela daļa uzsver, ka lēmums laulāties ir ļoti svarīgs romantisko attiecību nākamais solis, kad visu cilvēku klātbūtnē pāris kļūst par oficiālu ģimeni, un ģimeni ar bērniem veido oficiāli reģistrētā laulībā. Liela daļa cilvēku saka, ka lēmumu nevar paskaidrot, ka tā esot iznācis vai jutuši, ka ir īstais brīdis, vai gribēja būt vīrs un sieva. Sievietēm, uz jautājumu, kāpēc precējās, populāra atbilde ir „jo mani bildināja”.

”Lai tak beigtu dzīvot grēkā.” (Ziedonis, 29 gadi, baznīca)

”Lai bērni nedzimtu ārļaulībā.” (Agris, 25 gadi, baznīca)

”Laulības paātrināja tas, ka gaidīju bērniņu.” (Ieva, 24 gadi, baznīca)

”Precēties nolēmām, jo, lai cik banāli neizklausītos, mīlam viens otru un vēlamies veidot kopīgu ģimeni un kāzas tam ir skaists iesākums.” (Ilona, 22 gadi, baznīca)

”Sagribējās apprecēties un viss. Jo mīlam tač viens otru.” (Agnese, 35 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

”Gribējām īstu ģimeni.” (Ilze, 25 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

Sarunā ar ekspertiem atklājās, ka dzimtsarakstu nodaļā laulība ir attiecību reģistrēšana sākot ar juridisku procesu, kur pāris un liecinieki paraksta laulību dokumentus un beidzot ar lielām ceremonijām dzimtsarakstu telpās vai kādā pilī. Mācītājs uzsvēra, ka laulības baznīcā tās ir attiecības ne tikai savā starpā, bet arī ar Dievu, laulības baznīcā paredz, ka pāris apņemas regulāri nākt baznīcu, lai būtu kopā ar Dievu. Saskaņā ar motivācijas teoriju, laulības

cilvēkiem ir kā nepieciešamība, kas pilnveido un papildina mīlestību, kā arī vajadzība pēc mīlestības un attiecībām.

Cilvēki laulību izvēlas reģistrēt, jo vēlas apliecināt viens otram uzticību un mīlestību, kā arī, lai veidotu kopīgu ģimeni. Saistībā ar Makklelanda motivācijas teoriju, pāru motivācija reģistrēt ir vajadzībā pēc piesaistīšanās un pastāvīgām attiecībām, šī vajadzība ir izveidojusies laika gaitā, attīstot romantiskas attiecības.

7.2 Laulību slēgšanas vietas izvēle

Laulību var reģistrēt vai nu kādā no Latvijas pašvaldību dzimtsarakstu nodaļām, vai kādas konfesijas baznīcā. Šajā nodaļā tiks apskatīti galvenie iemesli, kāpēc pāri izvēlējās laulāties dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā un kas ietekmēja šo lēmumu. Visiem intervētajiem pāriem nebija šaubu par laulību vietas izvēli, tas tika izlemts uzreiz un vienprātīgi, tomēr lēmumu tieši un netieši ietekmējuši dažādi faktori.

Vienīgi katoļu pārim bija atšķirīga situācija, jo sieviete no bērnības pieder šai baznīcai, bet vīrietis bija nekristīts. Kad vīrietis sāka runāt par laulību sieviete kategoriski noliedza iespēju laulāties dzimtsarakstu nodaļā. „...skaidri pateicu, ka zagsā nesarakstīšos, ja viņš grib mani precēt, tad tikai baznīcā.” (Inga, 31 gads, katoļu baznīca) Vīrietis bija gatavs kļūt par baznīcas locekli, dzīvot saskaņā ar katoļu ticību un laulāties baznīcā ar savu izredzēto sievieti. „, Tad nu es speciāli nokristījos un iesvētījos, izgājām laulāto kursu, lai varētu salaulāties baznīcā.” (Aivars, 32 gadi) Vīrietis bija arī gatavs atteikties no seksuālām attiecībām: „, ...pirms kāzām vairākus gadus atturējāties no seksuālām attiecībām, manas pārlicības dēļ. Inga, 31 gads)”

Runājot par to, kāpēc pāri izvēlējās slēgt laulību dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā, gan vieni, gan otri atbildēja, ka tas nebija nemaz jāpārspriež un jāpieņem lēmums, jo tas bija uzreiz skaidrs, tomēr iemesli bija atšķirīgi. Viens vienotais iemesls dzimtsarakstu nodaļas pāriem bija tas, ka neviens no pāra nav kristīts un ievētīts. Vienam pārim tā bija vairāk kā formalitāte, jo bija gaidāms ģimenes pieaugums. Divi pāri uzsvēra, ka dzimtsarakstu nodaļā ir tikai juridiskās prasības, līdz ar to nebija nepieciešams tērēt daudz laika gatavojoties laulību reģistrēšanas ceremonijai. Pāris, kas dzīvo ārzemēs, tieši laika trūkuma dēļ izvēlējās laulību reģistrēt šajā iestādē, kā arī nesaskata lielu nozīmi vietai, lielāks uzsvars tika likts uz neoficiālajām svinībām.

Baznīcas pāriem tā bija apzināta izvēle. Viens pāris ir savas draudzes locekļi līdz ar to, tas bija loģisks lēmums. Sieviete no katoļu pāra no bērnības ir bijusi draudzes locekle, līdz ar to neapsvēra citu izvēli un vīram bija jāizlemj vai iesvētīties vai nē. Abiem luterāņu pāriem ir nedaudz atšķirīga situācija, viens pāris izvēlējās baznīcu, jo vīra ģimenē visi laulību ir reģistrējuši baznīcā. Otrs pāris izvēlējās baznīcu, jo sievietei tas bija sapnis no bērnības un uzskats, ka laulība jāreģistrē vienreiz mūžā un tikai baznīcā, arī vīrietis uzskata, ka īstas laulības slēdz baznīcā Dieva priekšā. *"Vienmēr bērnībā sapņoju kā tētis mani vedīs līdz altārim, un tā arī bija.."* (Anna, 25 gadi)

Analizējot alternatīvas izvēles slēdzot laulību, baznīcas pāri pret dzimtsarakstu nodaļu attiecas skeptiski un salīdzina to ar vienīgi formalitāšu nokārtošanu un konveijeri. Dzimtsarakstu pāriem tika jautāts, ja laulātos vēlreiz vai izvēlētos laulības ceremoniju rīkot ārpus dzimtsarakstu nodaļas telpām, tikai viens pāris apsvēra tādu iespēju, ka varbūt būtu laulājušies brīvā dabā: *„Vispār, ka Tu tagad pasaki, ka ir tāda iespēja, būtu forši apprecēties kaut kur ārā pie Jūras, vai citur tādā lapenē kā filmās, jā tas būtu foršāk kā tajās četrās sienās (dzimtsarakstu nodaļā)“* (Inese, 28 gadi). Savukārt pārējie dzimtsarakstu nodaļas pāri uzsvēra, ka bija apmierināti ar savām telpām un ceremoniju. Viens pāris atteica, ka pilī vai muižā varētu, bet brīvā dabā noteikti nē, jo tās ir papildus problēmas. Šeit parādās cilvēka racionāla domāšana, jo nav vēlēšanas saskarties ar problēmām, kas cilvēkiem ir izmaksas.

"Ārā noteikti nē, mums jau tā par visu bija liels stress, kur nu vēl laulāties ārā, kad nevar prognozēt laikapstākļus, lietus un vējš vai spēcīga saule. Nu nē, nē, nē. Vēl par kādu muižu būtu gatavs padomāt." (Agris, 26 gadi)

Dzimtsarakstu nodaļas pārstāve uzskata, ka pāri, kas pieder pie konkrētas konfesijas, laulību reģistrē baznīcā, bet pārējie dzimtsarakstu nodaļā. Savukārt mācītājs uzsvēra, ka, pirmkārt, draudzes locekļi izvēlas slēgt laulību baznīcā, bet, otrkārt, tie ir tie pāri, kas grib noskaidrot attiecības ar Dievu un iegūt Viņa svētību.

Pāri jau iepriekš zināja, kādas izmaksas ir katrai laulību reģistrēšanas vietai, līdz ar to izvēle bija skaidra. Pieņemot lēmumu laulāties, pāri jau zināja, kuru laulību reģistrācijas vietu izvēlēšies, taču pašiem neapzinoties, analizējot sarunas, var noprast, ka izvēli ietekmē tas, kur laulību slēguši vecāki un draugi, reliģiskie uzskati un piederība, kā arī dažādas izmaksas. Pēc racionālās izvēles teorijas var secināt, ka pāri lēmumu pieņēmuši racionāli, jo iepriekš apzinājušies sekas un lēmumu pieņēma nešauboties.

Analizējot internetā pieejamos komentārus par laulību reģistrācijas vietas izvēli, cilvēki, kas dalās savā pieredzē, ka baznīcā slēguši laulību, jo tic Dievam, bet uzskata par grēku laulību reģistrēt baznīcā skata pēc, kā arī daudzi uzsver, ka tā ir apzināta izvēle saistīties arī ar Dievu: „*Baznīcā ir apzināta izvēle savās attiecībās iesaistīt Trešo- Dievu, pēc kura palīdzības varēs vērsties grūtā brīdī*” (Lietotājs: *Duuja*, 09.05.2013) Savukārt cilvēki, kuri laulājušies dzimtsarakstu nodaļā, uzsver to, ka nav reliģiozi un tāpēc izvēlas dzimtsarakstu nodaļas. Portālu lietotāji atzīst, ka daudzās dzimtsarakstu nodaļās ceremonijas nav sirsnīgas vai telpas nav pievilcīgas, tāpēc salīdzinoši liela daļa raksta, ka izvēlējušies alternatīvu un laulību ceremonija notikusi brīvā dabā vai muižās un pilīs.

Gan intervijās, gan dokumentu analīzē atklājās, ka cilvēki izsaka viedokli par laulību reģistrācijas vietu, bet uzreiz uzsver, ka tas ir tikai individuāls viedoklis, ka katrs noteikti uzskata savādāk un ka katram ir jāizlemj pēc saviem kritērijiem vai jāatrod sev piemērotākā laulību reģistrēšanas vieta.

Sociālo grupu ietekme

Tieši vai netieši tomēr analizējot intervijas un novērojot interviju dalībniekus, radās iespaids, ka pāru izvēli daļēji ietekmēja sociālās grupas, lai gan tieši to paši neatzina. Lielas sakritības bija ar vecāku laulību reģistrēšanu, ja vismaz vienam no pāra vecāki laulājušies baznīcā, tad arī pāris ir laulāts baznīcā, ja vecāki nav laulājušies vai laulājušies dzimtsarakstu nodaļā, tad arī pāris izvēlas laulāties dzimtsarakstu nodaļā. Analizējot, kāda ir draugu ietekme izvēloties laulību reģistrācijas vietas, ietekmi varēja novērtēt tiem pāriem, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā. Divi no pāriem savu draugu vidū bija pirmie, kas slēdz laulību. Otriem diviem pāriem visi, draugi laulājušies dzimtsarakstu nodaļā un neviens no pāriem nav nekad bijis kā viesis laulību ceremonijā, kuru reģistrē baznīcā. Dzimtsarakstu nodaļas pāriem visiem vecāki ir vismaz vienu reizi reģistrējuši laulību dzimtsarakstu nodaļā, neviena pāra vecāki laulību baznīcā nav slēguši.

Viens pāris, kas laulājās dzimtsarakstu nodaļā, atklāja, ka liela draugi nav laulājušies un viņi uzskata, ka tā viņi izvairās no atbildības un nav gatavi tik nopietnam lēmumam. Spriežot pēc intonācijas, pāris varēja noprast, ka viņi uzskata, ka draugiem būtu oficiāli jāreģistrē attiecības, jo svarīgi pieauguši cilvēkiem būt oficiāli kopā.

”Lielākā daļa draugu nav vēl precējušies, jo, mūsaprāt, baidās no vēl lielākas atbildības, iespējams nav nobrieduši veidot ģimeni, bet tas, protams, ir viņu lēmums.”
(Artūrs, 27 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

Savukārt Adventistu pāris ir draudzes regulāri apmeklētāji un ar draudzes locekļiem ir draugi, bet, ja runā par draugiem ārpus baznīcas, tad atklājās, ka šī pāra draugi daļa nav precējušies un laulību iespējams plāno slēgt kaut kad nākotnē, bet vairāk tā ir formalitāte. Viens pāris ir pierādījums, ka sociālos tīklus pārim var veidot dažādi cilvēki ar atšķirīgiem uzskatiem, kontaktēšanās no tā nepazudīs, jo pāris paliek pie savas referentās grupas viedokļa, kas ir kopīgs šajā gadījumā ar draudzes locekļiem.

Interesanta situācija bija vienam pārim, kas laulājās evaņģēliski luteriskā baznīcā, jo bija jūtama ietekme no tā, kur laulājušies vecāki, bet no draugu laulības slēgšanas vietas ietekmes nebija. Vīrieša vecāki un vecvecāki laulību reģistrējuši Āraišu baznīcā, līdz ar to vīrietis bija iniciators, ka laulībām jānotiek baznīcā, tieši tajā pašā baznīcā. Sieviete par to bija ļoti priecīga par to, abiem nācās iziet arī kursus, lai varētu iesvētīties. Apmeklējot kursus, liela daļa viņu draugi iesaistījās šajosursos, kas bija jau salaulājušies dzimtsarakstu nodaļā. Vēlāk viens pāris arī iesvētīja laulību šajā baznīcā.

”Mums bija interesanti, jo mēs ievilkām visus savus draugus mācīties, kuri gribēja, kuri bija domājuši kādreiz arī iesvētīt laulību. Mums bija arī kolosālā tā, kas mācīja. Anna bija tāda sieviete. Un viņa mums tā dabīgi pie visām lietām pieturēja, nevis sausi pēc Bībeles un Tēvreizes, bet vienkārši tā kā piemērus pietuvināja ar humoru (iesmejoties) Bībelei.” (Kristīne, 34 gadi, baznīca)

Dažus pārus draugu laulību vietas ietekmēja, lai izvēlētos konkrēto baznīcas draudzi vai dzimtsarakstu nodaļu. Apmeklējot citu kāzas, pāri atrada piemērotas telpas, kas palīdzēja izlemt un saprast, ka tieši konkrētā vietā vēlas slēgt savu laulību.

”Tas mūs ietekmēja uz konkrētās Adventistu baznīcas izvēli, jo tā bija balta, gaiša un viss mīlīgāka no Adventistu baznīcām. Mūsu pašu apmeklētā draudze nebija tik piemērota mūsu laulību ceremonijas iztēlei. Gribējām baltu un tādu arī atradām aizejot uz mūsu draugu kāzām.” (Līga, 24 gadi)

”Visas kāzas, kur es esmu bijusi, ir bijušas dzimtsarakstu nodaļā, daļēji ietekmējos no vienām kāzām, jo iepatikās tieši ceremonija un telpas tieši tajā dzimtsarakstu nodaļā un sapratu, ka tieši tur vēlos laulāties.” (Ilze, 26 gadi)

Vislielākā nozīme netieši ir tam, kur laulājušies ģimenes locekļi, pāru izvēle visbiežāk ir tāda pati. Piemēram, ja vismaz vienam no pāra ģimenes locekļi laulājušies baznīcā, tad visticamāk arī pāris laulību reģistrēs baznīcā. Skaidrojot ar teoriju, var secināt, ka izvēle ir tāda, jo pret ģimeni ir cieņa un ar to ir kopīgas vērtības, ko iemantojis indivīds.

Dokumentu analīzē atklājās, ka sociālās grupas ietekmē viedokli par vietas izvēli, sevišķi tiem, kas vēl nav laulājušies, bet izsaka viedokli par to ko un kā gribētu. Šī ietekme izpaužas tā, ka portālu lietotāji savus uzskatus pauž salīdzinot ar piedzīvoto, apmeklējot citu laulības. Tie, kas ir bijuši laulību reģistrācijā kā viesi gan dzimtsarakstu nodaļā, gan baznīcā salīdzina šīs ceremonijas. Daži uzskata, ka mazo pašvaldību dzimtsarakstu nodaļās ir aizkustinošākas ceremonijas, nekā baznīcā. Nav jūtama tieša ietekme, piemēram, tāpēc, ka draudzene tur laulājās, tāpēc arī cilvēks tā grib laulāties, bet kontekstā jūtama netieša ietekme par uzskatiem par laulības reģistrācijas vietu no pieredzes.

”Viena draudzene precējās un ceremonija notika uz kuģīša, bija skaisti un ņemot vērā, ka viņi nav ticīgi, man tas liekas arī pareizāk” (Afrodite, 25.08.2011)

”Draudzenei ar vīru ceremonija bija uz saliņas, nelielā ezerā pie viesu nama. Neko skaistāku neesmu redzējusi.” (Zhanna, 25.08.2011)

Izmaksas

Pieņemot lēmumu vai izvēloties, izmaksas var būt visdažādākās, gan emocionālas, gan fiziskas, gan materiālās. Izmaksas parasti ir viss no kā cilvēkam jāatsakās, bet no kā viņš negrib atteikties, tāpēc ir svarīgi analizēt, ar kādām izmaksām pāri saskārās un kā tas ietekmēja viņu lēmumu.

Nauda. Par materiālajām izmaksām jeb naudu, runāja lielākā daļa pāri, tikai nozīme bija likta uz visām kopējām kāzu izmaksām, uzsvāru liekot uz neoficiālajām svinībām un izklaidēm. Vietu izvēloties, pāriem nebija būtiskas izmaksas, cik naudas izteiksmē izmaksās ceremonija. Pāri, kas rīkoja svinības, zināja, ka kāzu svinību izmaksas ir augstas, tāpēc krāja naudu, lai varētu īstenot laulību ceremoniju un svinības. Savukārt pārim, kas laulību reģistrēja tikai liecinieku klātbūtnē, izmaksas bija plānotas pēc iespējas mazākas, jo sievietei bija gaidībās.

”Kāzas maksā kārtīgi lielu naudu, ja grib nosvinēt, un man liekas, ka jebkura meitene grib nosvinēt, uzvilkt balto kleitu, kārtīgi izdejoties. Mums kāzas bija kā mērķis, ka pēc gada apprecēsimies, tad to gadu krājam abi naudu un tā arī notika, apprecējāmies.” (Maija, 22 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

”Abi strādājām un ilgi jau bijām kopā, tāpēc arī nolēmām, ka ir pietiekoši daudz naudas, lai varētu uzrīkot kāzas” (Viktors, 31 gads, dzimtsarakstu nodaļa)

”Salaulājāmieš tikai kopā ar vedējiem, jo šī diena bija tikai priekš mums, tā kā biju stāvoklī, es negribēju pilnīgi nekādas svinības. Tādām lietām vienmēr ir jātērē liela nauda un es to negribēju. Vīram arī nebija iebildumu.” (Ieva, 27 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

”Līdzekļiem, protams, nozīme ir nenormāli liela, jo lai kā nebūtu visur kur ej, visur kur gribi piedalīties, ir jāmaksā, un, skatoties uz visu kopā, naudas līdzekļi aiziet nenormāli daudz.” (Artūrs, 27 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

Finansiālās izmaksas dzimtsarakstu nodaļā ir skaidri noteiktas un zināmas. Lai slēgtu laulību dzimtsarakstu nodaļā jāsamaksā valsts nodeva pieci lati un jāsamaksā maksa par dzimtsarakstu nodaļas telpu izmantošanu, kuras cenu nosaka pašvaldība, bet vidēji sastāda 20 līdz 30 latus (LR Tieslietu ministrija). Izmaksas laulībām baznīcā ir katras draudzes vai mācītāja noteiktas, līdz ar to ļoti atšķirīgas katrā draudzē. Parasti noteikta samaksa ir noteikta par ērgelnieka pakalpojumiem un dekorācijām. Dažās baznīcās ir noteikta summa par visu kopā, kur ietilpst arī samaksa mācītājam, bet dažās tie ir ziedojumi, pāris maksā cik var atļauties vai uzskata par adekvātu.

Intervētie pāri, kas laulājušies baznīcā, atklāja, luterāņu baznīcā ziedo pēc saviem ieskatiem, intervētie pāri kopā par visu ziedoja vairāk kā 100 latus. Adventistu pārim nebija jāmaksā nekas, izņemto valsts nodevu. Katoļu pāris ziedoja arī pēc saviem ieskatiem, bet summu neatklāja. Ziedojumu baznīcai pāri uzskata kā samaksu par pakalpojumu, pēc racionālās izvēles teorijas rīkojās racionāli, novērtējot iegūto labumu. Eksperta intervijā mācītājs arī paskaidroja, ka pāris ziedo no brīvas gribas, jo nav korekti prasīt konkrētu summu, tādejādi ierobežojot cilvēku loku, kas var atļauties laulāties baznīcā.

” Mēs izvēlējamies laulāties baznīcā, mums bija jauka ceremonija un iesvētības un ir tikai dabiski, ka mēs dodam pretī atbalstam finansiāli baznīcu.” (Pēteris, baznīca)

Analizējot portāla precos.lv lietotāju pieredzi par ziedojumiem baznīcā, apstiprinās, ka daudzviet baznīcās ir noteikta konkrēta summa, kas vidēji ir 100 lati ar valsts nodevu, tomēr ir arī 200 lati un zem 100 latiem, kā arī tieši ziedojumi, kur mācītājs pasaka, ka katrs dod cik vēlas ziedot baznīcai. Portāla lietotāji pauž atšķirīgas nostājas – vieni ir pilnīgi pret to, ka baznīca nosaka summu un ka laulībām baznīcā būtu jābūt bezmaksas, bet otri uzver, ka arī baznīcā cilvēki ceremonijas laikā strādā un valsts baznīcām līdzekļus nepiešķir. Daļa lietotāju uzsver desmitās tiesas tradīciju, kas 10 % no ienākumiem ziedo baznīcai, proti, ja laulību svinības izmaksās 2000 latu, tad baznīcai ziedo 200 latu. Šo tradīciju komentāros vērtē pretrunīgi.

"Mums neteica neko, un nebija noteiktas nekādas maksas. Tā kā paši ziedojām 50 ls, toreiz arī prasījām mācītājam par ziedojumu, bet viņš atteica, ka tas ir brīvprātīgi un pēc pašu vēlmēm. (Lietotājs: maara; 08.02.2008)

"Mums ir jau baznīcas noteiktā pakalpojuma cena- 70 ls, tur ietilpst alga, ērgelnieks un baznīcas dekorēšana." (Lietotājs: _baiba_, 11.02.2008)

"Mums uzreiz pateica konkrētu summu- 200 ls" (Lietotājs: susurss, 18.03.2013)

Finansiālie līdzekļi nozīmīga izmaksa visiem pāriem, nebija neviens, kas teiktu, ka izmaksas bija nesvarīgs. Tomēr lielākā daļa savu laulību reģistrēšanu arī svinēja, līdz ar to rēķinājās ar izmaksām, jo vēlējās neaizmirstamas svinības. Pēc Burdjē kapitālu teorijas izriet, ka pāri iegulda svinībās naudu, lai svinības būtu atmiņā paliekošas, līdz ar to celtu sev savā veidā prestižu.

Laiks. Ja pāris grib laulāties baznīcā un abi vai viens no pāra nav izvēlēts konfesijas loceklis, tad par tādu ir jāklūst. Parasti visās baznīcās ir jāiziet kursi un kopā jāievētās, lai varētu laulāties baznīcā. Šie kursi ir regulāri jāapmeklē vienreiz nedēļā un parasti tie ir divi vai trīs mēneši. Trīs no četriem pāriem izgāja pirmslaulību kursus, lai varētu laulāties baznīcā, bet viens pāris jau bija piederīgs pie konfesijas. Pāri zināja baznīcu prasības un līdz ar to šīs mācības nebija šķērslis, lai izvēlētos laulāties dzimtsarakstu nodaļā. Runājot ar pāriem par to, kāpēc neizvēlējās laulāties, visiem bija vienota atbilde: „neesam kristīti”. Savukārtursos negāja laika trūkuma dēļ vai tāpēc, ka kāds no pāra to nevēlās. Vienam pārim laiks bija ierobežots, jo dzīvo Īrijā, bet laulību reģistrēja Latvijā un lielāko daļu lietas organizēja vecāki, paši ieradās trīs dienas pirms kāzām.

"Traucēja arī tas, ka laulājos baznīcā ir jāiziet mācība un jāievētās. Tas ir garš ceļš līdz rezultātam." (Ilze, 26 gadi) "Es nemaz nebiju gatavs iet uz mācībām un mēs pat to neapspriedām un mums nebija daudz laika līdz kāzām." (Artūrs, 27 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

"Mums tā jau bija daudz darbu un problēmu plānojot kāzās, kur nu vēl iet uz kaut kādām mācībām" (Agris, 26 gadi) "Es nemaz neesmu kristīta, bet vīrs nav svētiis, man nemaz nebūtu, kas nāk par krustvecākiem, tomēr tas ir pietiekoši ilgs laiks, mums bija ļoti daudz darba, tāpat nebūtu izvēlējušies." (Maija, 22 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

”Kāzas plānojām būdami šeit, Īrijā, tā kā tas fizisko nebija iespējams. Bet man arī to nevajadzēja, jo tas būtu tikai smukuma pēc es neesmu baigi Dievticīgā.” (Ina, 28 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

Racionālās izvēles teorija paredz, ka indivīdi vēlas iegūt labumus ar iespējami mazākām izmaksām. Laiks ir viens no svarīgākajiem racionāla cilvēka resursiem, līdz ar to pāri aprēķināja, ka ieguvumi nav tik lieli, lai veltītu laiku mācībām un laulību reģistrēja dzimtsarakstu nodaļā.

Slēdzot laulību dzimtsarakstu nodaļā, jāreķinās ar to, ka ceremonija būs ierobežota, jo sevišķi vasaras karstajā laikā laulājas daudzi pāri, līdz ar to laulības notiek viena pēc otras. Intervētajiem pāriem tāda spilgta pieredze nav bijusi. To var skaidrot ar to, ka viens pāris precējās ziemā un lauku pašvaldībā. Ziemā un laukos izvēlas laulāties mazāks skaits pāru. Otram pārim laulība bija tikai formalitāte, kā arī notika martā, kad ārā nav silts laiks. Pārējiem diviem pāriem notika vasaras karstajā laikā un abi pāri atzina, ka tas bija nedaudz traucējoši, bet ar to rēķinājās. Viens pāris atzina, ka tas nebija tik būtiski, jo bija pārāk uztraukušies, lai par to domātu.

Saskaņā ar racionālās izvēles teoriju pāri izvērtē to, ko viņi vēlas iegūt un tad pieņem lēmumu. No vienas puses pāri, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā, būtu gribējuši laulāties baznīcā, bet no otras puses tas ir laikietilpīgi un sarežģītāk, tā kā viņi nebija gatavi ziedot laiku, tad izvēlas alternatīvu.

Dokumentu analīze liecina par to, ka arī saistošo portālu lietotāji dalās divās daļās. Vieniem gribētos laulāties baznīcā, ja tas būtu viegli izdarāms, nebūtu jāiet iesvētes kursi, tā kā tas ir jādara, viņi atsakās no baznīcas un izvēlas alternatīvu – dzimtsarakstu nodaļu. Tāpat ir ar materiālajiem izdevumiem, vieni uzskata, ka tas ir adekvāti, ka baznīca nosaka savu summu, bet otri uzskata, ka laulībām baznīcā būtu jānotiek bez maksas vai simbolisku samaksu. Autore uzskata, ka finanses ir viens no svarīgākajiem aspektiem, izvēloties reģistrācijas vietu, jo pat, ja baznīcā varētu laulāties bez iesvētīšanās, liela daļa nelaulātos, ja baznīca par pakalpojumu prasa salīdzinoši augstu samaksu.

Ieguvumi

Vislielākais ieguvums visiem pāriem ir izdevusies ceremonija un veiksmīgi reģistrēta laulība. Visi pāri ar savu kāzu dienu bija apmierināti un to uzskata par skaistu notikumu.

Baznīcas pāri uzsvēra, ka nemaz slikta ceremonija nevar būt. Dzimtsarakstu nodaļas pāri bija apmierināti, ka ceremonija nebija gara, jo bija jāstāv kājās. Eksperti uzsvēra, ka katrs pāris ir īpašs un tam mēģina pievērst individuālu uzmanību.

"Galvenais ir pati ceremonija, kas arī šajās iestādēs ir sirsnīga, aizkustinoša un mīļuma pilna, un mums tāda bija. Piedevām vēl skaistas telpas." (Ilze, 26 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

"Mēs plānojam katram pārim savu laiku, katram pārim personīgi savu ceremoniju, katru pāri sagaidām īpaši, tāpēc es neuzskatu, ka šeit ir tā kā „konveijerā”" (Dzimtsarakstu nodaļas vadītāja)

"Mums bija fantastiska ceremonija un laulība iesākās perfekti, tās emocijas, kādas pārņem pie altāra, nav aprakstāmas." (Anna, 25 gadi, baznīca)

Tiem pāriem, kuriem primāri bija kļūt par oficiālu ģimeni, tad viens no lielākajiem ieguvumiem ir oficiālas partnerattiecības. Bērni piedzimst un dzīvo oficiālā ģimenē. Lai gan pāri neteica, ka tas būtu kas nosodāms bērni pirms laulības, tomēr septiņi pāri no astoņiem izvēlējās salaulāties un tad reģistrēt laulību, kas nozīmē, ka pastāv uzskati vispirms izveidot oficiālu ģimeni un tad veidot ģimenes pieaugumu. Laulība arī kā vērtība, kas slēgta vienā un tajā pašā baznīcā vairākās paaudzēs, kas ir liels ieguvums dzimtai.

"Vecāki un vecvecāki laulību ir slēguši tieši Āraišu baznīcā, tāpēc nebija citu domu, kā laulāties šeit. Un visu mūžu kopā ir nodzīvojuši, tā kā mūsu ģimenē laulība tiek ļoti augstu vērtēta" (Āris, 36 gadi, baznīca)

Pāri, kas laulājās baznīcā uzskata, ka vislielākais ieguvums ir Dieva svētība kopdzīvei, ka divi cilvēki baznīcā apsola viens otru cienīt un būt uzticīgi viens otram. Mācītājs uzsvēra, ka baznīcā slēgta laulība ir slēgta starp diviem cilvēkiem un Dievu, tādejādi sakārtojot savas attiecības ar augstāko spēku.

"Baznīcas ir svētas un arī ir celtas svētās vietās, mūsu baznīca pie ezerpils. Ja tu ej laulājies baznīcā tu soli to Dieva priekšā, ja tu es normāls cilvēks, tad tu to apzinies, ko tu soli viņa priekšā" (Kristīne, 34 gadi, baznīca)

"Un pats pats galvenais - Dieva svētība, gādība un mīlestība, šīs solījums Dievam ļoti palīdz ikdienā." (Inga, 31 gads, baznīca)

Intervētie pāri, kuriem bija nepieciešamība iziet pirmslaulību kursus, lai varētu laulāties baznīcā, uzsvēra, ka mācības ir vērtīgs laiks, kad pāris var vēl ciešāk nostabilizēt savas attiecības un saprast kā rīkoties dažādā situācijās. Kā lielu ieguvumu laulībām baznīcām atzīst ceremoniju, kura ir daudz personiskāka, jo mācītājs pazīst pāri.

"Kursi bija ļoti labi un vērtīgi, kaut bijām jau pazīstami 7 gadus, tomērursos viens par otru daudz uzzinājām." (Aivars, 32 gadi, baznīca)

"Baznīcas mācības mūsu attiecības tikai nostiprināja, un sapratām, ka tik tiešām viens otru neprātīgi mīlam un kopā vēlamies pavadīt visu savu atlikušo mūžu." (Anna, 25 gadi, baznīca)

"Tā ir Dieva svētība, laulību ceremonijas atmosfēra, individuālāka pieeja... Laulības galvenā nozīme ir Dieva svētība mūsu savienībai, kas arī nozīmē, ka cilvēki ir nonākuši pie nopietna lēmumu visu atlikušo dzīvi pavadīt kopā" (Līga, 24 gadi, baznīca)

Vieniem laulības baznīcā ir salīdzinoši augstākas izmaksas, bet citiem, tas ir ieguvums, jo baznīca neprasa finansiālu samaksu, arī ne ziedojumus, līdz ar to pāri nenostāda neveiklā situācijā, kā gadījumos, kad tiek prasīta konkrēta summa par ceremoniju, bet pāris nevar atļauties.

"Finansiāli tas bija ieguvums, jo baznīcas maksa nebija, cik zinu, tad citās konfesijās ir jāmaksā." (Jānis, 30 gadi, adventistu baznīca)

Laulības dzimtsarakstu nodaļā neizmanto daudz laika resursu, jāiesniedz nepieciešamie dokumenti un pēc mēneša pāris jau var laulāties, dzimtsarakstu nodaļas prasības ir noteiktas valsts likumdošanā un papildus prasību nav. Pāris savas attiecības var reģistrēt īsā laikā un bez piepūles. Gan dzimtsarakstu nodaļas vadītāja, gan pāri, kas laulājās dzimtsarakstu nodaļā uzsvēra, ka, organizējot svinības, ir jāiegulda daudz darba un laika, klāt vēl ir atalgotais darbs, līdz ar to cilvēki nespēj apvienot šīs lietas vēl ar pirms laulību kursiem baznīcā.

"Salīdzinot prasības, tātad ir šīs juridiskās prasības, kas ir vienādas gan dzimtsarakstu nodaļā, gan baznīcā. Tas saistās ar dokumentu iesniegšanu, termiņu kādā jāuzraksta iesniegums. Bet baznīcai klāt nāk vēl šīs baznīcas un draudzes prasības, kas katrā konfesijā mazliet atšķirīgas- kursi, sarunas. Ja pāris nav izgājis

kristību iesvētību, tas prasa gan laiku, gan lielāku emocionālo iesaistīšanos”
(Dzimtsarakstu nodaļas vadītāja)

Kā galvenos ieguvumus pāri min pašu ceremoniju, ar kuru bija apmierināti visi pāri, neatkarīgi no tā kur tā reģistrēta. Tie, kas laulību reģistrējuši baznīcā, kā lielāko ieguvumu uzsver svētību un mūžīgas attiecības. Šie pāri pēc Stārka un Beinbridža teorijas ir izvēlējušies vispārīgo kompensatoru, jo viņiem ir apziņa, ka viņu labums ir mūžīga laulība un svētība, līdz ar to laulājās baznīcā. Tie, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā, no laulību vietas ieguvumus nesaskata, lielāks uzsvars ir uz neoficiālajām svinībām, jo tās bija nozīmīgākas un ceremonija tikai formalitāte.

Ticība

Parasti ir tā, ka ticīgi cilvēki apmeklē baznīcu, lūdz un pateicas Dievam. Ticība Dievam ir viens no faktoriem, kas pamudina pārus laulību reģistrēt tieši baznīcā. Nav teikts, ka tikai ticīgi cilvēki vēlas un arī laulājas baznīcā, ir daļa cilvēku, kas to dara vai labprāt darītu, jo ceremonija baznīcā ir iespaidīgāka. Savukārt mācītājs teica, ka var redzēt, ka pāris tiešām netic Dievam, tad atsakās laulāt un ir gatavs laulāt tikai tad, ja ir kļuvuši par ticīgajiem. Tāds pāris var laulāties dzimtsarakstu nodaļā, bet ne visiem to var noteikt- ticīgs vai nē. Pāri atzina, ka baznīcā laulības ir sentimentālākas un krāšņākas, bet, ja būtu laulājušies baznīcā, tad tas būtu skaistuma pēc un ticībai būtu minimāla loma. Arī portālā precos.lv cilvēki dalās viedokļos, kur atklājās, ka ir daļa, kas labprāt laulībā precētos, jo tur ir iespaidīgāk, šādai vēlmei ir gan aizstāvji, gan kritiķi.

”Pašai jau liekas, ka baznīcā tas viss ir daudz iespaidīgāk... ” (Lietotājs: annia, 05.03.2009.)

”Turklāt ļoti daudz pāru laulājas baznīcā, kas nav ticīgie. Nu un? Ja viņi tic, ka tā iegūs svētību laulībai un vēlas baznīcā viens otram teikt „jā”, kas tur slikts? (Lietotājs: bellydancer, 05.03.2009)

Baznīcas pāri vairakkārt uzsvēra savu ticību. Dzimtsarakstu nodaļas pāri nenoliedz, ka tic kam augstākam, bet ne tādā līmenī, lai būtu gatavi mācīties un kļūt par draudzes locekļiem. Atklājās, ka vairums šie pāri uzskata ticība nav jāizrāda, nav obligāti jāapmeklē baznīca vai speciāli jāslēdz laulība dzimtsarakstu nodaļā.

"Es ticu Dievam, es ticu, ka tāds ir, bet man tas nav jāizrāda un tāpēc obligāti nav jāiet uz baznīcu, un laulības slēgt tur arī būtu lieki." (Viktors, 31 gads)

Dokumentu analīze atklāja, ka ticību vērtē ļoti augstu gan tie, kas laulājušies baznīcā vai plāno to darīt, gan tie, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā. Cilvēki daudzkārt pauž viedokli, ka nav ētiski laulāties baznīcā, ja nav reliģiskās pārliecības un ticības Dievam. Tāpat vairakkārt parādās komentāri par to, ka uzskata, ka Dieva klātbūtne ir visur, līdz ar to Dieva svētību saņem visu, kas tic un arī Dieva priekšā laulājas visi, neskatoties uz to, ka laulības nenotiek baznīcā.

"... Dievs ir klātesošs arī dzimtsarakstu nodaļā, tikai vai to cilvēki apzinās." (Lietotājs: duuja, 09.05.2013)

"Es, piemēram, ticu Dievam, bet neticu baznīcai! Es bieži lūdzu, lai tai skaitā par mūsu kopējo nākotni, bet vai tas, ka es to nedaru baznīcā un nepiederu nevienai konfesijai, nozīmē, ka manas lūgšanas Dievs nedzird??? Vai tad Dievs nav teicis, ka viņš ir visur?! Nez kāpēc daži grib iedomāties, ka baznīcā viņš ir vairāk... " (Lietotājs: minciute, 02.07.2007.)"

"Tīcam Dievam, netīcam baznīcai, tāpēc laulājāties Jaunpils pilī (t.i. dzimtsarakstu nodaļā), bet, kā jau te raksta- esmu pārliecināta, ka Augstākais bija arī tur kopā ar mums" (Lietotājs: Harlita, 10.05.2013)

Šie citāti no portālu diskusijām sakrīt ar teologa viedokli, kurš uzsver, ka nav nekristīgas laulības, jo Dievam pieder civilās iestādes, kuras uztur kārtību, līdz ar to nevar nošķirt, kur Dievs bijis klātesošs. (Plūme, 2009) Apziņa, ka Augstākais ir visur arī motīvs vietas izvēlei, jo cilvēki ir ticīgi, bet nevēlas vai nevar laulību slēgt baznīcā, pietiek ar apziņu, ka svētību var saņemt visur.

Daļa lietotāju atzīst, ka kādreiz ir vēlējušies laulību reģistrēt baznīcā, jo tas izskatās daudz iespaidīgāk, bet ar laiku sapratuši, ka to nevar izdarīt, ja netic Dievam. Līdzīgi ir cilvēkiem, kas iepriekš bija domājuši, ka nekādā gadījumā nelaulāsies baznīcā, ka pienāca īstais mirklis, bija pārliecināti, ka tas jādara baznīcā, lai laulība būtu svēta.

Analizējot ticības nozīmi, visvairāk cilvēki uzskata, ka baznīcā jāreģistrē laulība tikai tad, ja pāris tic Dievam. Liela daļa, portālu komentētāji, nosoda tos, kas baznīcā laulājas, jo tās ir „skaistāk”, daudzi uzsver, lai reģistrētu ievērojami laulību, tam ir paredzētas neticīgajiem piemērotākas vietas, kā pilis un muižas.

7.3 Attieksme pret organizācijām

Šajā nodaļā autore analizēs cilvēku attieksmi pret savu laulību organizāciju un pret to, kur laulību neregistrēja. Tiks pievērsta uzmanība arī tam vai pāris izvēloties vietu izskatīja alternatīvu vai tā bija uzreiz noteikta. Noslēgumā tiks analizēta dzimtsarakstu nodaļas pāru vēlēšanās vai nevēlēšanās savu laulību pēc laika iesvētīt baznīcā, kāpēc ir tāda izvēle.

Pāriem, kas laulājušies baznīcā, ir līdzīga attieksme pret laulībām dzimtsarakstu nodaļā. Viņi uzskata, ka baznīcā laulība saņem Dieva svētību un daudz personiskāka, bet dzimtsarakstu nodaļā tā vairāk ir kā formalitāte. Šiem pāriem dzimtsarakstu nodaļa asociējas ar ļoti ātru procesu un „konveijeru”, kā arī uzskata, ka pašas ceremonijas ir bezpersoniskas, kas jau atstrādātas gadu gadiem.

”Mums vispār ir tāds priekšstats, ka Dzimtsarakstu nodaļā laulāties nav tā svētķu sajūta, cik ir redzēts no kādām bildēm. Tā vieta saistās ar konveijeru, kur nav personiska pieeja, kaut vai, kad ir iespēja dekorēt un rezervēt baznīcu savām laulībām – Viss ir veidots tikai priekš mums.” (Līga, 24 gadi un Jānis, 30 gadi)

Pāri uzsver, ka baznīca ir svēta un slēdzot tu, tiek saņemta svētība un palīdzība visa mūža garumā. Pretēji apgalvojumam, ka Dievs ir visur, viens pāris sevišķi uzsver, ka baznīca ir iesvētīta, kur arī paredzēts laulāties.

”Man liekas, ka zagsā vairāk ir tīri papīru salikšana, es nezinu kāpēc neprecas baznīcā, var būt tāpēc, ka baidās no Dieva, varbūt viņi baidās apsolt Dieva priekšā, ko viņi apsola zagsā.” (Āris, 36 gadi)”Dzimtsarakstu nodaļa tiešām ir tikai tāda formalitāte, bet baznīcā tu soli Dieva priekšā” (Kristīne, 34 gadi)

”Apmeklējam regulāri baznīcu un tā ir vieta, kur jānotiek arī īpašām ceremonijām kā laulības. Un baznīcu uzskatām par īpašu vietu, kas arī ir mācītāju iesvētītas telpas.” (Līga, 24 gadi)

Salīdzinot laulību, kā tā atšķiras no reģistrēšanas vietas, tad pāri, kas laulājušies baznīcā uzskata, ka baznīcā slēgta laulība ir uz mūžu, jo Dieva priekšā ir solīts, ka divi cilvēki būs kopā „līdz nāve šķirs”, līdz ar to tā ir lielāka atbildība pret savām attiecībām, nepārtraukti ar tām strādāt un tās uzlabot.

”Laulības ir ļoti nopietns lēmums, mēs uzskatām, ka jāprecas vienreiz mūžu, tātad baznīcā un tikai tad, ja ir pārlicība, ka tas ir īstais cilvēks, jo mums baznīca saistās ar laulību uz mūžu.” (Anna, 25 gadi)

”Baznīcā- tas ir daudz nopietnāk, nekā sarakstīties. Baznīca tas ir es domāju jebkuras meitenes sapnis, tas ir garants uz mūžu, tas ir ļoti nopietns solis. Sarakstīties var jebkad un tas neko nenozīmē, nākamā dienā var iesniegt šķiršanos.” (Inga, 31 gads)

Katoļu baznīca pret laulību attiecas ļoti nopietni, šķirot laulību šajā konfesijā var rasties sarežģījumi. Portālā www.cosmo.lv diskusijā autore atrada interesantu ierakstu, kur aprakstīta anekdote par baznīcas laulību šķiršanu. Šis ieraksts liecina, ka mācītājs ir bijis mūsdienīgs un jokiem norādījis, cik katoļu baznīcu augstu vērtē laulību.

”Tikko vienās kāzās katoļu baznīcā, mācītājs anekdoti stāstīja. Pāris salaulājas baznīcā, vēlāk nāk atpakaļ prasa tam pašam mācītājam, lai šķir laulību. Mācītājs ok, abi uz ceļiem. Un bams vienam pa galvu ar biezo Bībeli, bams otram pa galvu, atvēzējas vēl vienam sitienam un vīries iesaucas- stop, stop! Ko Jūs darāt, tā Jūs mūs nositīsiet! Un mācītājs pasmaida un saka: „līdz nāve mūs šķirs” ” (Marilyn, 16.05.2013)

Savukārt dzimtsarakstu nodaļas pāri uzskata, ka tas nav noteikts, ka tikai baznīcā reģistrēta laulība ir mūžīga, tā var būt mūžīga ar slēgta dzimtsarakstu nodaļā, tas ir atkarīgs no paša pāra, kā pāris ar savām attiecībām strādā. Dzimtsarakstu nodaļas eksperte uzsvēra juridiski abās vietās ir vienādas prasības, lai šķirtu laulību, līdz ar to tehnisko laulību šķirt vieglāk, bet mācītājs uzsvēra, ka tā ir lielāka atbildība un problēmu gadījumā vairāk mēģinās risināt tās, nevis uzreiz laulību šķirt.

”Es uzskatu, ka pastāv vienāda iespēja, ka laulība var izšķirta vai būt noturīga mūžīgi, tas nav atkarīgs no vietas” (Agris, 26 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

Analizējot komentārus portālā precos.lv, autore secina, ka šī portāla lietotāji uzskata līdzīgi kā intervētie pāri, proti, ir tādi pāri, kas uzskata, ka laulības baznīcā salīdzinoši biežāk

ir noslēgtas uz mūžu un ir arī tādi, kas ir pārliecināti, ka tas nav atkarīgs no vietas, bet gan no cilvēkiem, kas uztur savas attiecības. Viena lietotājas komentārs liecināja par to, ja vienā iestādē laulība bijusi neveiksmīga, tad jāpamēģina otrā- baznīcā, tad varbūt laulība būs noturīga. Autores interpretācijā šāda pieredz ir bailes, ka vēlreiz notiks šķiršanas un mēģinājums izvēlēties baznīcu, jo šāda laulība ir noturīgāka.

"Man šķiet, ka ja laulības ir slēgtas baznīcā, tad tās ir stiprākas. Cik no savām paziņām zinu, ka tie, kuri ir salaulājušies zagsā, ar laiku izšķiras, bet baznīcā- mazāk šķiras. Varbūt tā ir sakritība, bet varbūt.. " (Lietotājs: Zanda&Andris, 19.03.2008)

".. Zaksā kaut kā negribas.. Arī tādēļ, ka viņam (vīrietim) iepriekšējā laulība bija tur un neveiksmīga." (Lietotājs: Ģiptere, 03.08.2008)

"Laulība būs laimīga tik ļoti, cik pats pāris, nevis Dievs to vēlēties." (Lietotājs: Tlūsēnc, 10.09.2007)

Runājot par iestādes prestižu, viedokļi ir dažādi. Daļa respondentu uzskata, ka laulības baznīcā ir daudz prestižākas, jo prasa lielāku piepūli un nopietnāku attieksmi gatavošanās procesā. Daļa uzskata, ka nav iespējams salīdzināt šīs iestādes prestiža ziņā, jo katrs cilvēks pats izvērtē iestādes un izvēlas.

"Tas, ka tu esi precējies baznīcā, izklausās foršāk un skaistāk nekā ja tu esi precējies dzimtsarakstu nodaļā, tas izklausās prestižāk." (Maija, 22 gadi, dzimtsarakstu nodaļa)

"Mūsu viedoklis, kad prestižu piedēvēt ne baznīcai, ne dzimtsarakstu nodaļai īsti nevar. Varbūt var salīdzināt ieguvumus vienā vai otrā vietā." (Jānis, 30 gadi, Līga 24 gadi)

Pāri, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā uzsver, ka tur laulājas cilvēki, kas ir pārliecināti par Dieva esamību un ir reliģiozi, un piesaistīti pie baznīcas, vai nu tie, kas ir kristīti bērnībā, vai draudzes locekļi. Arī tie, kam svarīgi, lai ceremonija ir iespaidīgāka. Tie divi pāri, kas būtu gribējuši vai nebūtu pret laulībām baznīcā, no tā atteicās, jo tas ir pārāk laikietilpīgi un prasa lielu piepūli.

Veicot dokumentu analīzi, autore secina, ka visvairāk cilvēki izvēlas dzimtsarakstu nodaļu, jo neuzskata sevi par ticīgiem nemaz vai arī tik ļoti, lai laulātos baznīcā, jo tā ir skaistāk, uzskata par liekulīgu rīcību, tāpēc labāk izvēlas laulību reģistrēt tikai valsts priekšā.

"Neesam ticīgi, tāpēc zags, jo ņemt baznīcu tikai skata pēc, ir super liekuļošana" (Lietotājs: Rockn'roll bride, 10.05.2013)

Vairāki lietotāji raksta, ka vēl nav gatavi laulāties baznīcā, jo tas ir pārāk nopietns lēmums, bet diezgan liela daļa cilvēku pauž pārliecību, ka labprāt vai noteikti nākotnē iesvētīs laulību baznīcā, kad būs gatavi vai kad būs sajūta, ka otrs cilvēks ir īstais, lai kopā pavadītu visu mūžu. Autores interpretācijā tas nozīmē, ka daļēji pāri, kas laulājas dzimtsarakstu nodaļā, to dara, jo nav pārliecināti, ka otrs cilvēks ir īstais un nav gatavi solīt mūžīgu laulību Dieva priekšā. Analizējot portāla forumu, autore atklāj, ka viena daļa cilvēku savu laulību apzināti vēlas reģistrēt dzimtsarakstu nodaļā, bet vēlāk iesvētīt baznīcā, parasti starpā ir laika intervāls vairāki mēneši, gads, vai vairāki gadi. Cilvēki, kas izvēlas kāzas svinēt divreiz, to dara dažādu iemeslu dēļ, piemēram, ģimenes dzīvo dažādās valstīs, tad vienā valstī reģistrē laulību, otrā baznīcā iesvēta, citi vispirms sarakstās, jo nav finansiālo līdzekļu svinībām, vai nav paspējuši nokristīties, tad pēc gada vai vēlāk iesvēta laulību baznīcā.

"Es domāju, ka tā ir izeja, ja pāris vēlas apprecēties un sarīkot plašas kāzu svinības, bet uzreiz nevar to atļauties." (Lietotājs: Olga21, 08.08.2012)

"Man ar bija 2 kāzas, vienas Latvijā zagsā, otras Bulgārijā baznīcā, jo daļa radi un draugi ir no Latvijas, daļa no Bulgārijas, un tā sanāca, ka ar viesiem tika atzīmētas mūsu kāzas." (Lietotājs: Snjezanka, 11.09.2012)

"Es ar esmu precējusies 5 gadus! Bet vasarā esam nolēmuši ievēīt baznīcā mūsu laulību!!!" (Lietotājs: Zajka!, 10.09.2012)

Pētot portālu lietotāju attieksmi pret laulību reģistrāciju dzimtsarakstu nodaļā un baznīcā, autore atklāja, ka pastāv tāds priekšstats, ka dzimtsarakstu nodaļā slēdz laulību tie, kuri jau zina, ka laulāsies vairākas reizes, lai varētu izšķirties bez sarežģījumiem, tie, kuri tā uzskata, ir no tās cilvēku kategorijas, kuriem laulība ir svēta un vienreiz mūžā. Liela daļa cilvēki domā, ka baznīcas laulību nav iespējas izšķirt, lai gan juridiski to ir iespējams izdarīt un baznīca tur neko nevar izdarīt.

"Pēc manām domām, daudzi neprecas baznīcā, jo tad nav iespējams šķirt laulību. Dzimtsarakstu nodaļa ir kā atkāpšanās ceļš, bet ja nu ..." (Lietotājs: Jolanta, 06.06.2007)

"... vēl tas, ka vienreiz dzīvē, jo baznīca laulību nešķir!" (Lietotājs: Mis Take, 16.05.2013)

Interesanti ir tas, ka portālu diskusiju forumos autore atklāja, ka lietotāji ir dzirdējuši par Civillikuma grozījumiem, ka piemērotā vietā drīkst laulību slēgt ārpus telpām, tikai cilvēkiem liekas, ka līdz ar to ir vairāk kā divas izvēles, neiedomājoties par to, ka tāpat neatkarīgi no tā, kur notiek ceremonija, laulību juridiski slēdz vai nu dzimtsarakstu nodaļas pārstāvis, vai baznīcas pārstāvis.

Lai gan šajā pētījumā netika apskatīti pāri, kas laulību slēguši gan dzimtsarakstu nodaļā, gan baznīcā, analizējot portālu foruma diskusijas, atradu vienu lietotāju, kura ir slēgusi laulību abās iestādēs, jo izvēlētajai baznīcai nav tiesiska spēka slēgt laulību, tāpēc, lai laulība būtu arī formāla, pāris to slēdz arī dzimtsarakstu nodaļā. Arī baznīcās, kuras tiesiski nevar slēgt laulību, jāiziet ir kursi, lai drīkstētu laulāties attiecīgajā baznīcā.

”Man bija gan zags, gan baznīca, jo baznīcā, kurā mēs laulājāmies netaisa dokumentus. Uz zagsu gājām četratā, bet tur arī bija sagatavota lieliska ceremonija, pat nedaudz žēl bija, ka viesus neaicinājām. Bet mūsu izvēle bija viennozīmīgi baznīca, izgājām arī pirmslaulību kursus” (Lietotājs: Mis Take, 16.05.2013)

Tie, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā, baznīcu uzskata par ticīgo vietu, Dieva templi, kur nevajadzētu laulību reģistrēt tiem, kas nav dievticīgi. Tie, kas laulājušies baznīcā, dzimtsarakstu nodaļu vērtē kā vietu, kur noslēdz laulību formāli, kur solījumam ir maza nozīme.

Lielai daļai cilvēku pret dzimtsarakstu nodaļām ir diez gan negatīva attieksme, to salīdzina ar vietu, kur viss notiek ļoti ātri, lai tiktu parakstīts dokuments un viss. Tāpēc, pēc dokumentu analīzes, var secināt, ka arvien vairāk pāru formāli laulību slēdz dzimtsarakstu nodaļā, bet ceremonija notiek visbiežāk pilīs un muižās, kas lielai daļai portālu lietotājiem liekas par labāk, jo baznīcu pielīdzina tumšais, aukstai un drēgnai vietai. Par baznīcu kā laulību reģistrācijas vietu ir vairāk neitrāla attieksme, cilvēki kritiskāki ir pret dzimtsarakstu nodaļas telpām, kuras saista ar padomju laikiem. Tomēr ir arī pozitīvi komentāri par dzimtsarakstu nodaļām, sevišķi mazo pašvaldību, kur pāri saņem īpašu attieksmi. Arī viens pāris no intervētajiem, laulību slēdz lauku novada pašvaldībā un bija sajūsmināti par ceremoniju un attieksmi.

DISKUSIJA

Pētījuma fokuss ir uz cilvēku laulību vietas izvēli. Apskatītas divas izvēles vai nu pāris slēdz laulību dzimtsarakstu nodaļā vai kādā no septiņām baznīcu konfesijām, kuras Latvijā tiesiski drīkst reģistrēt pāra laulību. Tomēr ir vēl trešais variants - slēgt laulību gan dzimtsarakstu nodaļā, gan reliģiskā organizācija. Pastāv divas iespējas, kāpēc cilvēki slēdz laulību abās iestādēs. Pirmā, vispirms juridiski reģistrē laulību un vēlāk iesvēta laulību kādā no septiņām konfesijām. Otrā, pāris pieder pie kādas no jaunajām reliģiskajām kustībām un laulību grib juridiski reģistrēt un iesvētīt arī savā organizācijā. Otrā varianta pāri netika pētījumā apskatīti, bet iespējams to vajadzēja darīt, jo dokumentu analīzē atklājās, ka ir tendence reģistrēt abās vietās, bet nekur neparādījās, kādā baznīcā pēc tam laulība noslēgta.

Interviju laikā gan ar dažiem pāriem, gan ar ekspertiem saruna ievirzījās par ģimenes veidošanu un pēcnācēju radīšanu. Šis arī varētu būt interesants pētījuma aspekts, ko aplūkot, kā laulību vietas izvēle maina vai nemaina uzskatus par bērniem pirms un pēc laulības.

Teorētiskā pieeja, pēc autores domām, pētījuma rezultātus izskaidro un izskaidro rīcību. Racionālās izvēles teorija, jo īpaši izskaidro pāru izvēli, visi pāri lēmumu pieņēma racionāli. Izvēlētā teorija sasaistās ar rezultātiem, jo atklājās gan vajadzība pēc attiecībām, gan kapitāla ietekme, gan racionāla izvēle.

Pētījuma metodes daļēji strukturētas intervijas un dokumentu analīze ir piemērotas šī pētījuma metodes skaidro intervijas atklāja izvēles kritērijus un apstākļus kādos bija jāpieņem izvēle, kā arī katra pāra individuālo pieredzi. Vienīgi pārdomas radīja vai pareizā izvēle bija intervēt pāri kopā, jo likās, ka viens no otra ietekmējas, varbūt ar katru atsevišķi rezultāti dotu izsmeļošākus rezultātus. Savukārt dokumentu analīze papildināja interviju rezultātus, parādot, ka ne līdzīga pieredze vai viedoklis ir arī citiem cilvēkiem. Komentāru analīze atklāja arī jaunu informāciju par laulību vietas izvēli un attieksmi pret organizācijām.

Kvalitatīvu pētījumu nav objektīvi attiecināt uz visu sabiedrību kopumā, bet tas iezīmē galvenās izvēles tendences. Autore uzskata, ka šī pētījuma rezultātus vairāk paskaidrotu un papildinātu aptauja, kuras mērķa grupa būtu gan laulāti cilvēki, gan nelaulāti, lai saprastu, kādas ir iespējamās nākotnes tendences un kādas ir jau precēto pāru viedoklis par izvēli, šīs metodes diagrammas labi parādītu atšķirības starp laulātiem un nelaulātiem cilvēkiem, laulātiem baznīcā un laulātiem dzimtsarakstu nodaļā, un atšķirības vecumu un dzimuma

grupās. Aptaujas dati ļautu veikt gan šķērsotās tabulas, gan, izmantojot neparametriskās metodes, varētu skaidrot kādas statistiski nozīmīgas atšķirības pastāv starp cilvēkiem ar atšķirīgu izglītības līmeni, ienākumu līmeni un vecumu.

Katrs pāris laulībai piešķir savu nozīmi, arī vietas izvēlei dažiem ir lielāka nozīme, dažiem pavisam nenozīmīga. Katram ir brīva izvēle, kur un kā reģistrēt laulību. Autore atzīst, ka salīdzināt šīs divas iestādes, dzimtsarakstu nodaļu un baznīcu, ir grūti, tomēr šāds pētījums palīdz saprast laulību tendences. Ja būtu pieejama kopēja statistika par noslēgtajām un šķirtajām laulībām, kur skaidri ir parādīts kāda daļa no tām reģistrēta dzimtsarakstu nodaļā un baznīcā, tad varētu pamatoti skaitļi, uz kuriem balstīt politiku, lai mazāk būtu šķirto laulību.

Kopumā autore uzskata, ka laulību vietas izvēle un attieksme pret laulību ir tā, kas vēlāk ģimenēs veido priekšstatu par laulību un tās vērtībām. Ja laulība ir juridisks process, tad tai visticamāk netiks piešķirta emocionālā vērtība, bet materiālā. Savukārt, ja svarīgs ir solījums, kuru sniedz viens otram un to ievēro, tad visticamāk šādā savienībā laulība būs svēta un ģimene uzskatīta kā vērtība, tādejādi pēcnācēji tālāk veido šāda tipa ģimenes. Ģimene kā vērtība, ka laulība reģistrēta kā pārdomāts lēmums, racionāli apsverot, visus ieguvumus un sekas. Ja vienas ģimenes paaudzē ir vairāki ģimenes locekļi vai pāri, kas pēcnācējus tuvina Dievam un skaidro laulības nozīmi, tad visticamāk bērni laulāsies baznīcā. Ja indivīdam, vecāki laulājušies dzimtsarakstu baznīcā vai dzīvojuši reģistrētā kopdzīvē, tad indivīdam visdrīzāk nebūs nepieciešamība un vēlēšanās laulību slēgt baznīcā.

SECINĀJUMI

Darba gaitā tika saņemtas atbildes uz visiem izvirzītajiem pētnieciskajiem jautājumiem: ko pāriem nozīmē laulība, kādi faktori nosaka laulību vietas izvēli, kāda ir grupu ietekme, izvēloties laulību vietu, kā pāri vērtē organizācijas, kur var slēgt laulību.

Pāriem laulība nozīmē oficiālu ģimeni, rūpes un mīlestības apliecinājumu vienam pret otru. Dzimtsarakstu nodaļu pāriem laulībā lielāku nozīmi ieņem vienota ģimene ar vienādu uzvārdu, mīlestība un stabilitāte. Baznīcu pāriem lielāku nozīmi ieņem Dieva svētība un solījuma pildīšana, cieņa un mīlestība vienam pret otru. Cilvēkiem ir svarīgas divas galvenās vērtības ģimene un mīlestība, šie ir ar divi galvenie iemesli, kāpēc cilvēki izvēlas vispār laulību reģistrēt.

Vecākiem un audzināšanai ir vislielākā ietekme no sociālajām grupām attiecībā uz laulību vietas izvēli. Ja ģimene lielākā daļa pāru ir laulājušies baznīcā, tad arī pāris tā rīkosies. Tikai var būt gadījumi, kad kāds no pāra kategoriski atsakās iet kristīšanās procesu, lai varētu laulību slēgt baznīcā. Draugu ietekme tieši organizācijas ziņā neatklājās, tā atklājās tikai konkrētu telpu izvēlē.

Svarīgākie faktori atšķiras dzimtsarakstu nodaļas pāriem no baznīcas pāriem. Dzimtsarakstu nodaļas pāriem, izvēloties laulību vietu, dominē šādi faktori: finansiālās izmaksas, laika patēriņš nepieciešamajām procedūrām un nesarežģīti procesi. Tie, kas laulājušies baznīcā, vairāk uzsver pārlicību, ka otrs cilvēks ir īstais, un neapskata citu vietu kā baznīcu, lai reģistrētu laulību, jo ir pārlicība, ka laulība ir uz mūžu.

Tie, kas laulājušies baznīcā uzskata, ka laulība dzimtsarakstu nodaļā ir vairāk kā formalitāte un ceremonija bez personīgas attieksmes un salīdzina to ar konveijeru. Tie, kas laulājušies dzimtsarakstu nodaļā savu ceremoniju uzskata arī par svinīgu, tomēr atzīst, ka baznīcā ir svinīgāk, bet uzsver, ka baznīca ir tie, kas ir pārlicināti par savu ticību.

Tie, kuriem laulībā svarīgs emocionālais aspekts, tie vairāk izrāda cieņu, mīlestību un atbalstu viens otram. Tie, kuriem materiālā puse svarīgāka, laulību uzskata par formalitāti un finansiālo stabilitāti.

No izvēlētajām teorijām vistiešāk un precīzāk pāru laulību reģistrācijas vietas izvēles kritērijus skaidro racionālā izvēles teorija. Tā paredz, ka indivīdi cenšas maksimizēt labumus

ar zemākām izmaksām, vienīgi vieni saskata lielākus labumus, slēdzot laulību baznīcā, bet otri slēdzot to dzimtsarakstu nodaļā.

Pāri, kas laulību slēguši baznīcā ir pret laulībām attiecas diez gan negatīvi, tādas laulības dēvējot par formalitāti un sasteigtu procesu. Pāri, kas laulību slēguši dzimtsarakstu nodaļā uzver, ka laulības baznīcā ir vizuāli iespaidīgākas, bet paredzētas tiem pāriem, kuri tic Dievam.

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, kas nosaka pāru izvēli slēgt laulību dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā un kā mainās uzskati atkarībā no vietas izvēles. Mērķis tika sasniegts, pētījuma metodes ļāva sasniegt mērķi. Dažādi apstākļi ir tie, kas nosaka izvēli, ja svarīgi reģistrēt laulību ātri, tad izvēlas dzimtsarakstu nodaļu, ja lēmumu pārdomā un aplūko savas prioritātes, tad lēmums ir par labu baznīcai. Vislielākā atšķirība starp pāriem ir tā, ka vieni uzsver saikni ar Dievu, bet otri nē.

PATEICĪBAS

Šajā darbā ieguldīts daudz darba un enerģijas, bet tas nebūtu izdevies, ja nebūtu bijis tik liels emocionālais atbalsts no dažādiem cilvēkiem.

Milzīgs paldies darba vadītājam M.māksl. Agitai Misānei par sadarbību, ieteikumiem, komentāriem un uzmundrinājumiem, tie ļoti palīdzēja .

Paldies visiem astoņiem pāriem, kas dalījās savā pieredzē, un paldies arī ekspertiem par viedokli.

Darba tapšanas procesā daudz palīdzēja arī kursa biedreņu uzmundrinājumi un ieteikumi, sevišķi vēlos pateikties Līgai un Signei par pozitīviem vārdiem, ieteikumiem un palīdzību.

Vēlos pateikties arī visiem Socioloģijas nodaļas pasniedzējiem, kas sniedza gan praktiskās, gan teorētiskās zināšanas, lai studiju noslēgumā varētu uzrakstīt šo darbu, kā arī kas noderēs nākotnē.

Īpašs paldies manai ģimenei un draudzenei Līgai M. un draugam Jānim par saprati un atbalstu darba tapšanas procesā.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- Bela, Baiba. („b.g”) *Datos pamatotā teorija*. Kvalitatīvās pētījumu metodes socioloģijā.
[Lekcija, ppt]
- Bela, Baiba („b.g”). *Dokumenti un vizuālie dati*. Kvalitatīvās pētījumu metodes socioloģijā
[Lekcija, ppt]
- Berga, Guna., Tiltiņa, Inta., Buša, Ilona., Dūšelis, Sandis.(2005). *Laulību šķiršanas, laulību noturības un dzimstības veicinošo faktoru izpēte*. LR Bērnu un ģimenes lietu ministrija. Pieejams: [skatīts: 21.05.2013]
http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/petijums_lauliba.pdf
- Bourdieu, Pierre. (1986) *The Forms of capital*. [tiešsaiste: skatīts 22.05.2013]
<http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>
- Bourdieu,Pierre, (1984) *Distinction, A Social Critique of the Judgment of Taste*. Translated by Richard Nice. Harvard University Press
- Buholcs, Jānis. (2013) *Indivīdu attiecības tiešsaistes sociālajos tīklos* (Promocijas darbs). Rīga Latvijas Universitātes Sociālo Zinātņu fakultātes Komunikācijas nodaļa.
- Bryman, Alan.,Teevan, James.. (2005) *Social Research methods*. Canadian Edition. Oxford university press
- Civillikums, (pieņemts: 1937) *Laulības noslēgšana*. LR likumi. Latvijas Vēstneša tiesību aktu portāls. Iegūts no: [skatīts: 22.05.2013]
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=90223>
- Crossman, Ashley,(“n.d”) *Rational Choise theory an overview*. Retweated from: [22.05.2013]
<http://sociology.about.com/od/Sociological-Theory/a/Rational-Choice-Theory.htm>
- Dolacis, V, (2005) *Laulības ilgstspēja*. Psiholoģijas pasaule. Pieejams [skatīts: 23.05.2012]
<http://www.kra.lv/Latviski/Raksti/V.Dolacis2005-1.pdf>

- Dzene, Dzintra., (25.01.2013) *Laulības, jaundzimušie un mirušie: statistika un jaunumi*. Ogres vēstis visiem. Pieejams tiešsaistē [skatīts 20.05.2013] http://www.ogresvestisvisiem.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=7613:laulbas-jaundzimuie-un-miruie-statistika-un-jaunumi&catid=39:novadu-zias&Itemid=55
- Eglīte, Eva. (16.01.2013) *Kocēnu novada Dzimtsarakstu nodaļas statistika par 2012.gadu*. Pieejams tiešsaistē [skatīts 20.05.2013] <http://www.kocenunovads.lv/lv/news/16/3035>
- Ievads Pētniecībā: (2011) *Stratēģijas, Dizaini, Metodes*. Sastādīja Kristīne Martinsone. Rīga: Raka
- Jary., David, Jary., Julia. (1991) *Collins Dictionary of sociology*. (372-373p) HarperCollinsPublishers.
- Jesineviča, Antra. (09.01.2013) *Darba pārskats, statistika*. Talsu novada dzimtsarakstu nodaļa. Pieejams tiešsaistē [skatīts 20.05.2013] <http://www.talsi.lv/darba-parskats432>
- Latvijas evaņģēliski luteriskā baznīca. Laulības. Pieejams: [Skatīts: 22.05.2012] <http://www.lalb.lv/lv/?ct=laulibas>
- Latvijas pareizticīgo baznīca. Metropolīts Aleksandrs par ģimeni. Pieejams: [Skatīts:22.05.2013] <http://www.pravoslavie.lv/index.php?newid=254&id=32&lang=LV>
- Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas mājas lapa. *Reliģisko organizāciju pārskats par 2010.gadu*. Pieejams tiešsaistē [skatīts 23.05.2013] http://www.tm.gov.lv/lv/jaunumi/rel_org_2010_parskats.pdf,
- Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas mājas lapa. *Reliģisko organizāciju pārskats par 2011.gadu*. Pieejams tiešsaistē [skatīts 15.05.2013]:
- Latvijas Republikas Tieslietu ministrija. *Laulību reģistrācija*. Pieejams tiešsaistē: [Skatīts: 23.05.2013] http://www.tm.gov.lv/lv/noderigi/laulibu_regstracija.html

- Lucatniece, L.,(20.01.2013) *Dzimtsarakstu nodaļas statistika par 2012.gadu*, Rēzeknes novada informatīvais portāls. Pieejams tiešsaistē [skatīts 15.05.2013] http://www.rezeknesnovads.lv/rrp/lv/content/2/1/33/?p_id=8353
- Mark A. Yarhouse and Stephanie Kaye Nowacki. (2007).*The Many Meanings of Marriage: Divergent Perspectives Seeking Common Ground*. The Family Journal. Sage. Doi: 10.1177/1066480706294047
- Maria J. Kefalas, Frank F. Furstenberg, Patrick J. Carr and Laura Napolitano. (2011 32: 845) *Marriage Is More Than Being Together": The Meaning of Marriage for young adults*.Journal of Family Issues. Sage. Doi: 10.1177/0192513X10397277
- Marshall, Gordon. (1994) *The Concise Oxford dictionary of Sociology*. Oxford University
- McClelland, David. (1985) *Human motivation*. Harward University. Scott, Foresman., and company.
- Munksa., Mudīte. (22.03.2013) *Izmaiņas likumos par laulības slēgšanu*. Iegūts no[skatīts:22.05.2013]: <http://m.lvportals.lv/skaidrojumi.php?id=254544>
- Paula, Līga., Liepāja (2011). Liepājas Universitātes socioloģisko pētījumu centrs. *Mazo grupu pētījumi*. Mācību līdzeklis.
- Plūme, Ilmārs. (05.11.2009). *Laulības dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā*. E-refleksijas. Pieejams: [skatīts: 23.05.2013] <http://www.ebaznica.lv/?p=4475>
- Rence, Laura. (04.02.2013) *Apkopota statistika Valmieras Dzimtsarakstu nodaļā-Valmierā precas vairāk*. No ziemellatvija.diena.lv. Pieejams tiešsaistē [skatīts 15.05.2013]<http://ziemellatvija.diena.lv/kaiminos/valmiera/apkopota-statistika-valmieras-dzimtsarakstu-nodala-valmiera-precas-vairak-24347>
- Reņģe, Viesturs. *Personības psiholoģija*, lekciju kurss „b.g.”
- Reņģe, Viesturs. (2008) *Personības psiholoģija*, Zvaigzne ABC
- Reņģe, Viesturs.(2007) *Mūsdienu organizāciju psiholoģija*. R Zvaigzne ABC

Reņģe, Viesturs. (2002) *Organizāciju psiholoģija*. Rīga: Kamene

Romas katoļu baznīca Latvijā. *Laulības sakraments*. Pieejams: [skatīts: 22.05.2013]

<http://www.catholic.lv/main.php?parent=146>

Rumpīte, Dz., (10.08.2007) *Par demogrāfiskās situācijas izmaiņām Latvijā 2006.gadā*. LR Centrālā statistikas pārvalde. Pieejams tiešsaistē [skatīts 20.05.2013]

<http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-laulibu-tendencem-latvija-2006-gada-26233.html>

Ruey-ming Tsay, Li-hsueh Wu.(2006) *Marrying Someone from an Outside Group*. An Analysis of Boundary-Crossing Marriages in Taiwan. *Current Sociology*. Sage. DOI: 10.1177/0011392106056740

Scott, John. (01.03.2007). *Rational choice theory*. Pieejams: [skatīts: 23.05.2013]

<http://www.soc.iastate.edu/sapp/soc401rationalchoice.pdf>

Sebre, Sandra., Ļebedeva, Laura., Trapenciēre, Ilze.(2004). *Laulību, dzimstības un pozitīvu bērnu un vecāku attiecību veicinošo faktoru izpēte*. Bērnu un ģimenes lietu sekretariāts. Rīga. Pieejams: [skatīts: 21.05.2013]

http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/petijums_veicinosi_faktori.pdf

Senkāne, E., (12.05.2011) *Par demogrāfiskās situācijas izmaiņām Latvijā 2010.gadā*. LR Centrālā statistikas pārvalde. Pieejams tiešsaistē [skatīts 20.05.2013]

<http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-demografiskas-situacijas-izmainam-latvija-2010gada-31978.html>

Stark, Rodney., Beinbridge, S., Wiliam. (1987) *A theory of religion*. New york: Lang

Turner, Jonathan. (1991) *The Structure of Sociological Theory* (5th ed),(p. 354) University of California.

Vorobjovs, Aleksejs., (2002) *Sociālā psiholoģija*, Rīga :Sia "Izglītības solī"

White, James., Klein, David., (2002) *Family theories*. (2nd ed) Sage publications

Zaksa, L. (13.01.2012) *Pētījums: Precēti cilvēki dzīvo ilgāk*. Iegūts no sieviesuklubs.lv, Pieejams tiešsaistē [skatīts 20.05.2013]
<http://www.sieviesuklubs.lv/psihologija/attiecibas-sekss/petijums-preceti-cilveki-dzivo-ilgak/>

Zīverte, L., Austers, I., Zilinska, Dz. (2002) Latvija. Pārskats par tautas attīstību 2002/2003, *Sociālo kontaktu tīkli kā drošumspējas factori*. Tiešsaiste: [sk: 21.05.2013]
<http://www.un.lv/files/2001/Ziverte.pdf>

Zimmerman, Shirley.,L. (2001) Family policy, Constructed Solutions to family problems. University of Minnesota, Sage Publications.

Literatūra krievu valodā:

Маслоу, Абрахам. (2001). *Мотивация и личность* [пер. с англ.: Татлыбаева А.М. ; науч. ред. Чубарь Н.Н.] Санкт-Петербург : Евразия

Маслоу, А. (2003). [перевели с английского Н. Левкина, А. Чех.] *Маслоу о менеджменте : самоактуализация, просвещенный менеджмент, организационная теория* , Питер,

Dokumentu analīze:

Baznīca vs Dzimtsarakstu nodaļa. (16.05.2013) Forums.

Pieejams: <http://cosmo.lv/forums/topic/140208-/?sort=ASC&pnr=6>

Baznīca vs Dzimtsarakstu nodaļa. Forums

(25.08.2013) <http://old.cosmo.lv/mine/forum/9/topic/100080/?rand=808934553>

Baznīca dzimtsarakstu nodaļa (06.08.2012) Raksti un padomi. Komentāri. Pieejams:

http://www.precos.lv/raksti/laulibu-ceremonija/article.php?article_id=3991079

Forums. (05.03.2009) Likuma Burts. Kur labāk salaulāties. Pieejams:

<http://www.precos.lv/forum/index.php?bid=5915&pid=1676670&from=1>

Forums. (12.12.2012) Vai var kāzas svinēt divreiz. Pieejams:

<http://www.precos.lv/forum/?bid=5911&pid=3983773>

Forums. (09.05.2013) Laulību reģistrēšana baznīcā vai dzimtsarakstu nodaļā. Pieejams:

<http://www.precos.lv/forum/?bid=5918&pid=4501845>

Laulības luterāņu baznīcā. (25.10.2006.) Raksti un padomi. Komentāri. Pieejams:

http://www.precos.lv/raksti/baznicu-lietas/article.php?article_id=1533

Kāpēc laulāties baznīcā? (“b.g.”) Raksti un padomi, komentāri. Pieejams:

http://www.precos.lv/raksti/baznicu-lietas/article.php?article_id=231002

Precēto pāru pieredze. (“b.g.”) Pieejams:

http://www.precos.lv/experience//married_experience/

Pielikums

1.Pielikums. Interviju vadlīnijas

Interviju vadlīnijas pāriem

Jautājumi:

Vecumus, dzīvesvieta, izglītības līmenis,

Laulība

Pastāstiet, cik ilgi esat precējušies? Kas Jums asociējas ar vārdu laulība? Kāpēc nolēmāt apprecēties? Kas laulībā ir vissvarīgākais?

Vietas izvēle (laulību vietas)

Ietekme no ģimenes-Vai vecāki ir laulājušies? Kur Jūsu vecāki laulājās? Kādu viedokli pauž ģimenes locekļi? Kur ieteica laulāties baznīcā vai DZn? Vai neuzspieda savu viedokli? Pastāstiet par šo situāciju!

Ietekme no draugiem- Cik draugiem ir nozīmīga laulība? Kāda daļa draugu ir stājušies laulībā? Cik ilgi? Kurā vietā laulājās? Kādi ieteikumi no viņu puses?

Vai paši esat bijuši citu kāzās? Kurās iestādēs? Pastāstiet! Vai šie apmeklējumi ietekmēja Jūsu izvēli laulību norises vietai?

Kādu lēmumu beigās pieņēmt? Kur salaulājāties?

Izvēles noteicošie faktori

Pēc kādiem kritērijiem nolēmāt slēgt laulību dzimtsarakstu nodaļā/baznīcā? Vai tas bija grūti? Kā lēmumu ietekmēja ģimene un draugi? Vai viņi bija informēti iepriekš par laulībām?

Kā vērtējat baznīcas/DzN kā organizāciju? Kāds bija serviss? Kā vērtējat tās prestižu?

Kādus labumus ieguvāt no tā, ka laulājāties tieši šajā iestādē?

Attieksme pret zaksu/baznīcu (tiem, kas laulājušies baznīcā tiem jautā par dzimtsarakstu nodaļu un otrādi)

Kāpēc neizvēlējāties laulāties baznīcā/zaksā? Kā vērtējat šo organizāciju? Kāds prestižs? Ja vēlreiz būtu jāizvēlātos vai izvēle būtu tāda pati?

Ekspertu interviju vadlīnijas

Jautājumi:

Pastāstiet par pāriem, kas slēdz laulību šajā vieta!

Kāpēc, Jūsaprāt, pāri izvēlas slēgt laulību tieši šeit(DzN/ baznīcā)? Un kāpēc neizvēlas? Cik lielā mērā tas ir saistīts ar ticību Dievam?

Kas ietekmē šo lēmumu? Vai uzskatāt, ka pāris laulājosies šeit gūst kādus labumus vai prestižu? Ja, jā tad kādus un kā?

Kas jāņem vērā, lai šeit varētu laulāties?

2.Pielikums. Intervijas transkripts

Pāris, kas laulību slēdzis baznīcā.

Līga (24) un Jānis(30)

Septītās Dienas Adventistu draudze

(Transkriptā iekļauts, tas, kas atbilst pētījuma, sarunas ārpus pētījuma fokusa, netika transkribētas)

Vecumus, dzīvesvieta, izglītības līmenis.

24 un 30, Rīga, augstākā (vīram) un nepabeigta augstākā (sievai)

Pastāstiet, cik ilgi esat precējušies?

L: Laulībā esam gandrīz 3 gadus. Pazīstami esam 9 gadus. Pēc divu gadu draudzības apprecējāmie.

Ko Jums nozīmē laulība?

L: Laulības galvenā nozīme ir Dieva svētība mūsu savienībai, kas arī nozīmē, ka cilvēki ir nonākuši pie nopietna lēmumu visu atlikušo dzīvi pavadīt kopā. Daudzi uzskata, ka laulības ir tāda padarīšana ar papīriem, protams, arī, bet laulības nozīme ir dziļāka, kas saistīta ar garīgāku izpratni, kuras pamatā ir mīlestība, kuru abi partneri vēlas Dieva priekšā savienot ar mūžības saitēm.

J: Mums laulība nozīmē ļoti daudz tas ir mīlestības apliecinājums un zvērests.

Kāpēc nolēmāt apprecēties?

L:To jāprasa vīram, jo tas nāca kā bildinājums.

J: Sieva bija īstais cilvēks, ko Dievs viņam iedeva. Tā visa pamatā bija mīlestība, tāpēc arī bildināju, jo gribu būt saistīts uz dzīvi ar viņu.

Kas laulībā ir vissvarīgākais ?

L:Ir viens vārds, kas apzīmē daudz izpausmes – mīlestība. Ir svarīgi to kopt un par to intensīvi rūpēties.

J: Klāt tam nāk vēl cieņa un rūpes viena par otru.

Vai vecāki ir laulājušies?

J: Mani vecāki laulībā dzīvo jau 30 gadus. Mūsu ģimenē laulība ir svēta un nopietns lēmums.

L: bet mani vecāki ir šķīrušies.

Kur Jūsu vecāki laulājās?

L: Mani – dzimtsarakstu nodaļā, bet vīra- baznīcā.

Kad izlēmāt laulāties, vai vecāku viedoklim bija ietekme, izvēloties laulību vietu?

L: Vecāki paļāvās uz mūsu viedokli itin visā.

J: Tādi jautājumi vispār netika apspriesti, jo bija skaidrs, kad laulāsimies Adventistu baznīcā, tikai vajadzēja izlemt, kurā no visām Adventistu baznīcām.

Cik draugiem ir nozīmīga laulība?

L: Ja draugi ir no baznīcas, tad tā tiek uzskatīta kā normāls attiecību turpinājums, bet ja no pasaules, tad laulībām nepiešķir tik svarīgu nozīmi, tas izpaužas kā tāli nākotnes plāni vai vispār neuzskata, kad būtu jāaprecas, jo mūsdienas pāri var dzīvot kopā bez precēšanās, iespējams, ka laulību nozīmi asociē ar formalitātēm.

J: Tas jau paliek katra individuāls lēmums laulāties vai nē.

Kāda daļa draugu ir stājušies laulībā?

L: Tā kā draugi ir no pasaules un no baznīcas, tad vairāk to draugu, kas ir precējušies ir no baznīcas.

A: Jā, tuvākie laikam visi baznīcā, bet pa tālākiem nemaz nemākam pateikt, kā nu kurais.

Kurā vietā laulājās?

L: Baznīcas draugi baznīcā un tā daļa, kas no pasaules draugiem precējušies arī baznīcā, bet nu tie ir kādi 4 pāri pārējie nemaz nav laulājušies vēl , iespējams to plāno vēl darīt.

Vai paši esat bijuši citu kāzās?

Jā, esam bijuši 4 kāzās.

Kurās iestādēs?

J: Visas kāzas noztika baznīcā – Adventistu.

Pastāstiet! Vai šie apmeklējumi ietekmēja Jūsu izvēli laulību norises vietai?

L: Tas mūs ietekmēja uz konkrētās Adventistu baznīcas izvēli, jo tā bija balta, gaiša un vismīlīgāka no Adventistu baznīcām. Mūsu pašu apmeklētā draudze nebija tik piemērota mūsu laulību ceremonijas iztēlei. Gribējām baltu un tādu arī atradām aizejot uz mūsu draugu kāzām.

J: Mums gaumes ar sievu sakrīt, tāpēc abi bijām vienis prātis, ka baltajā dienā mums laulība jāslēdz gaišās telpās.

Kā lēmumu pieņēmat?

L: Lēmums nemaz nebija jāpieņem, jo izvēle bija nepārprotama, kad baznīcā. Mums vispār ir tāds priekšstats ka Dz.n. laulāties nav tā svētku sajūta, cik ir redzēts no kādām bildēm. Tā vieta saistās ar konveijeru, kur nav personiska pieeja, kaut vai, kad ir iespēja dekorēt un rezervēt baznīcu savām laulībām – Viss ir veidots tikai priekš mums.

J: Un laulību diena ir tik nozīmīga, jo mums tas ir uz mūžu, bet baznīca būtu tik un tā, jo esam draudzes locekļi.

Pēc kādiem kritērijiem nolēmāt slēgt laulību baznīcā?

L: Tas bija pašsaprotami, jo apmeklējam regulāri baznīcu un tā ir vieta, kur jānotiek arī īpašām ceremonijām kā laulības. Un baznīcu uzskatām par īpašu vietu, kas arī ir mācītāju iesvētītas telpas.

J: Līdz ar arī Mūsu laulību iesvētīja.

Vai abi bijāt šīs konfesijas locekļi vai tomēr nē?

Abi esam no vienas konfesijas, un bijām jau iepriekš pirms laulībām.

Pastāstiet par šo situāciju?

Grūti vispār iedomāties, ja būtu no citām konfesijām. Es pat nezinu vai var laulāties, ja pāris nav no vienas konfesijas. Reliģijas piederībai ir liela nozīme pāru dzīvēs, jo tā ietekmē arī cilvēka uzskatus un galvenais, lai tie sakristu pārim.

J: Es draudzes loceklis esmu no bērnības, bet sieva no tīņu gadiem.

Kāda nozīme bija laikam, kas jāpatērē, lai sagatavoties laulībām?

L: Nu pirmskāzu process jau ir ļoti patīkama lieta neskatoties uz to, ka darāmā ir ļoti, ļoti daudz. Līdz kāzām pēdējais mēnesis ir ar daudz negulētām naktīm, bet tas viss ir tik saviļņojoši un patīkami!

Kāda nozīme līdzekļiem, kas jāpatērē?

L: Skatoties, ko vēlies šajās kāzās. Skaidrs ir viens – lēti tas nebija, bet tā kā kāzas ir tik liels notikums, tad tas ir tikai loģiski, kad līdzekļus tas prasīs vairāk nekā dzimšanas dienas svinības.

J: Bet ja izvēlas šo dienu svinēt, tad pašiem jāreķinās, ka tas nav lēti, lai visu izdarītu, kā gribas un lai tas būtu neaizmirstami.

Kāda bija nozīme tam, ko domās draugi un radi par laulību svinībām un ceremoniju?

L: Tā kā kāzas bija bez alkohola, tad daudzi tika brīdināti, lai nerodas kādam jautājumi, bet pozitīvi bija tas, ka pēc kāzām daži bija atzinušies, ka alkoholu bija paņēmuši līdzī, bet tā arī netika izmantots, jo kāzas bija tik interesantas, ka par to aizmirsā. To arī ņēmām vērā, kad citiem tas var radīt diskomfortu, tādēļ likām uzsvāru kāzās uz daudz izklaidēm.

J: Šī Situācija bija smieklīga, bet mēs jūtamies gandarīti, ka mūsu kāzās viesi prata izklaidēties arī bez alkohola.

Kā Jums liekas, kāda ir atšķirība starp baznīcā slēgtu laulību un dzimtsarakstu nodaļās slēgtu?

L: Tā kā to nosaka pāra izvēle, tad atšķirība jau ir pāru izpratnē un redzējumā. Citam tieši patīks, kad viss process ir ātrs un bez nekādiem papildus notikumiem ceremonijā. A: Mūsaprāt, galvenā atšķirība ir tajā svētībā, ko var saņemt stājoties laulībā Dieva priekšā baznīcā, jo salaulā cilvēks, kas ir Dieva kalps.

L: Tā kā esam ticīgi, Dieva svētība ir svarīga.

Vai viena ir prestižāka par otru? Kāpēc?

L: Mūsu viedoklis, kad prestižu piedēvēt ne baznīcai, ne dzimtsarakstu nodaļai īsti nevar. Varbūt var salīdzināt ieguvumus vienā vai otrā vietā. Tad ieguvumi vairāk ir, mūsaprāt, baznīcā. Tā ir Dieva svētība, laulību ceremonijas atmosfēra, individuālāka pieeja.

Ko Jūs ieguvāt laulājoties tieši šīs baznīcas draudzē?

J: Sajūta, kad esi īstā vietā pie "savējiem". Tā kā adventisti ir diezgan konservatīvi uz baznīcu iekārtojumu, tad visvieglāk bija laulāties savā baznīcā. Arī finansiāli tas bija ieguvums, jo baznīcas maksa nebija, cik zinu, tad citās konfesijās ir jāmaksā.

Kāpēc neizvēlēties laulāties DZ.Nod? Kā vērtējat šo organizāciju?

Tādēļ, ka šo organizāciju vērtējam diezgan skeptiski. Un tā kā esam regulāri savas draudzes apmeklētāji, tad tas būtu absurds laulāties dz.n., ja ir iespējās to darīt pašu baznīcā.

Milzīgs Paldies!

Bakalaura darbs „Pāru izvēle slēgt laulību dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā”
izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (neskaitot izmantotos informācijas avotus un pielikumus) ir
110 936 rakstuzīmes (ieskaitot intervālus).

Autors: _____ Ilona Rute

(personiskais paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai
(nevajadzīgo nosvītrot)

Vadītāja: lektore M.A. Agita Misāne _____ .05.2013.

(personiskais paraksts)

Recenzente: pasniedzēja M.hum.zin. Annele Tetere _____
____.____.2013. *(personiskais paraksts)*

Darbs iesniegts Socioloģijas nodaļā 24.05.2013

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Anete Alksne _____
(personiskais paraksts)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____ protokola.
Nr. _____.

Komisijas sekretāre: lektore Agita Misāne _____

(personiskais paraksts)